88. TORSTAINA 15. KESÄKUUTA 2000

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta 2752

Hallituksen esitys HE 43/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 9/2000 vp

2) Hallituksen esitys laiksi kuvaohjelmien tarkastamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2752

Hallituksen esitys HE 2/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 5/2000 vp

3) Hallituksen esitys Eduskunnan kirjastoa koskevaksi lainsäädännöksi 2754

Hallituksen esitys HE 68/2000 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 10/2000 vp

4) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan virkamiehistä annetun lain, eduskunnan kanslian ohjesäännön ja eduskunnan tilisäännön muuttamisesta sekä Eduskunnan kirjaston ohjesäännöksi 2755

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 3/2000 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 11/2000 vp

5) Hallituksen esitys aluevalvontalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2755

Hallituksen esitys HE 38/2000 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 3/2000 vp

Ainoa käsittely

6) Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 1999 2764

Kertomus K 3/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 17/2000 vp

Toinen käsittely

7) Hallituksen esitys siemenkauppalaiksi 2773

Hallituksen esitys HE 45/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 7/2000 vp

8) Hallituksen esitys laiksi taimiaineistolain muuttamisesta 2773

Hallituksen esitys HE 44/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 8/2000 vp

9) Hallituksen esitys laiksi potilasvahinkolain 10 a ja 11 §:n muuttamisesta 2773

Hallituksen esitys HE 54/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2000 vp

10) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta..... 2774

Hallituksen esitys HE 33/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 17/2000 vp

11) Hallituksen esitys laiksi maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta 2774

Hallituksen esitys HE 66/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 8/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

12) Hallituksen esitys eduskunnan suostumuksen antamisesta Sonera Oyj:n osakkeista luopumiseksi 2774

Hallituksen esitys HE 47/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 12/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 26/2000 vp

13) Hallituksen esitys vuoden 2000 lisätalousarvioksi; Hallituksen esitys vuoden 2000 lisätalousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 59/2000 vp) täydentämisestä..... 2774

Hallituksen esitys HE 59, 71/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 13/2000 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 1—21/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:
Janina Andersson /vihr
Maria Kaisa Aula /kesk
Klaus Bremer /r
Jan-Erik Enestam /r
Tarja Filatov /sd
Nils-Anders Granvik /r
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Antti Kalliomäki /sd
Seppo Kanerva /kok
Mari Kiviniemi /kesk
Sauli Niinistö /kok
Tuija Nurmi /kok
Mauri Pekkarinen /kesk
Kirsi Piha /kok
Susanna Rahkonen /sd
Ola Rosendahl /r
Pauli Saapunki /kesk
Sari Sarkomaa /kok
Timo Seppälä /kok
Katja Syvärinen /vas

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:
Pauli Saapunki /kesk
Timo Seppälä /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:
15.6. edustajat
Tarja Filatov /sd
Sauli Niinistö /kok
17.—19.6. edustajat
Kari Kantalainen /kok
Matti Saarinen /sd
17.—20.6. edustaja
Lauri Oinonen /kesk

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:
15.6. edustaja
Antti Kalliomäki /sd

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:
15.6. edustajat
Maria Kaisa Aula /kesk
Klaus Bremer /r
Paula Kokkonen /kok
Tuija Nurmi /kok
Mauri Pekkarinen /kesk

Suuren valiokunnan jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Esko Aho vapautusta suuren valiokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Pyyntöön suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi keskiviikkona 21 päivänä kesäkuuta kello 10 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi keskiviikkona kello 7.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 43/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 9/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 9. Yleiskeskustelu asiasta päättyi eilen pidetyssä istunnossa.

Yksityiskohtainen käsittely:

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §

Keskustelu:

Eero Lämsä /kesk: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Marja-Leena Kemppainen /skl: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lämsän tekemää ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Lämsä ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lämsän ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 22. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

2) Hallituksen esitys laiksi kuvaohjelmien tarkastamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 2/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 5/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5. Yleiskeskustelu asiasta päättyi eilen pidetyssä istunnossa.

Yleiskeskustelussa on ed. Rauhala ed. Kerolan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksytään vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää "jaa"; joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi ed. Rauhalan ehdotuksen, äänestää "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 23. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt käsittelyn pohjaksi sivistysvaliokunnan ehdotuksen.

Yksityiskohtainen käsittely:

Eduskunta ryhtyy 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §

Keskustelu:

Leena Rauhala /skl: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rauhalan ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rauhala ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rauhalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 § ja 1 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

3 §

Keskustelu:

Leena Rauhala /skl: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rauhalan ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rauhala ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rauhalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 44 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 29. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4—7 § hyväksytään keskustelutta.

8 §

Keskustelu:

Leena Rauhala /skl: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rauhalan ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rauhala ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rauhalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 ja 10 § ja 2 luvun otsikko sekä 11 ja 12 § ja 3 luvun otsikko ja 13 § hyväksytään keskustelutta.

14 §

Keskustelu:

Leena Rauhala /skl: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rauhalan ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rauhala ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rauhalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15—17 § ja 4 luvun otsikko, 18—20 § ja 5 luvun otsikko, 21—24 § ja 6 luvun otsikko sekä 25 ja 26 § ja 7 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2. lakiehdotuksen 1—4 §, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 3. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

17 luvun 17 § hyväksytään keskustelutta.

17 luvun 18 a §

Keskustelu:

Leena Rauhala /skl: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rauhalan ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rauhala ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rauhalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 23. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy 4. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

19 §

Keskustelu:

Leena Rauhala /skl: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rauhalan ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rauhala ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rauhalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 22. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

3) Hallituksen esitys Eduskunnan kirjastoa koskevaksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 68/2000 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 10/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

4) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan virkamiehistä annetun lain, eduskunnan kanslian ohjesäännön ja eduskunnan tilisäännön muuttamisesta sekä Eduskunnan kirjaston ohjesäännöksi

Ensimmäinen käsittely
Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 3/2000 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 11/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan puhemiesneuvoston ehdotukseen sisältyvä lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

5) Hallituksen esitys aluevalvontalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 38/2000 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 3/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

[1] **Jaakko Laakso /vas:** Rouva puhemies! Hallituksen lakiesitys uudeksi aluevalvontalaiksi on herättänyt keskustelua lähinnä siksi, että nykyiseen tilanteeseen esitetään harrastussukelluksen osalta radikaali muutos. Tällä hetkellä niin sanotuilla suoja-alueilla, joita Suomen aluevesillä on 22 kappaletta, laitesukellus ... (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Pyydän huomauttaa, että keskustelu on käynnissä ja puheenvuoro on ed. Laaksolla.

Puhuja: ... harrastussukellus on sallittua, mutta uudessa aluevalvontalakiesityksessä hallitus ehdottaa, että harrastussukellus niin sanotuilla suoja-alueilla tehtäisiin luvanvaraiseksi. Luvanvaraisuutta perustellaan sillä, että harrastussukellus voisi johtaa suoja-alueilla olevien valvontalaitteiden paljastumiseen ja vahingoittamiseen. Kuitenkaan tiedossa ei ole ainoatakaan tapausta, jossa sukeltamista harrastavat olisivat paljastaneet tai vahingoittaneet nykyisiä valvontalaitteita. Vähintäänkin voidaan sanoa, että lakiesityksessä hallitus syyllistyy hätävarjelun liioitteluun tai hallituksen lakiesityksen perusteluissa ei ole kerrottu todellisia syitä, jotka ovat johtaneet siihen, että harrastussukeltaminen aiotaan tehdä luvanvaraiseksi suoja-alueilla.

Varmasti useimmat kansanedustajat ovat saaneet paljon postia harrastussukeltajilta ja heitä edustavilta järjestöiltä, jossa postissa on kiinnitetty huomiota nykyiseen tilanteeseen ja hallituksen lakiesityksen ehdotukseen tosiasiallisesta sukelluskiellosta. Hallitus lähtee siitä, että se on ottamassa käyttöön erityisen lupakäytännön, joka mahdollistaisi sukeltamisen niin sanotuilla suoja-alueilla. Vaikuttaa siltä, että vaikka hallituksen taholta ja ennen kaikkea puolustusministeriön taholta on annettu lupauksia, että lupakäytännöstä tulisi mahdollisimman joustava, joka tapauksessa se lisää byrokratiaa. Se merkitsee myöskin viranomaisten muutenkin vähäisten resurssien uhraamista lupakäytäntöön. Lakiesityksen lähetekeskustelussa puolustusministeri viittasi sellaiseen käytäntöön, joka olisi joustava ja joka lähentyisi ilmoitusmenettelyä. Puolustusvaliokunnan ja ministeriön välisissä keskusteluissa ministeriö ei ole kuitenkaan ollut valmis tekemään ilmoitusmenettelyä suoja-alueilla sukeltamisesta pääsäännöksi, vaan pääsääntönä pysyy luvan hakeminen.

Puolustusvaliokunta katsoo mietinnössään, että lupamenettelyä tulee käytännössä saatavien kokemusten myötä kehittää esimerkiksi siten, että asiointi lupa-asioissa voisi tapahtua nykyai-

kaisia yhteysvälineitä käyttäen mahdollisimman joustavasti ja nopeasti. Toistaiseksi näin ei ole, lakiehdotus ei vielä tätä mahdollista.

Ongelma, rouva puhemies, on se, että vaikka suoja-alueet kattavatkin vain pienen osan Suomen aluevesistä, ne sijaitsevat alueilla, joilla urheilusukeltajat, harrastussukeltajat ovat perinteisesti sukeltaneet ja joilla kokemus ei ole tuonut esille ainoatakaan tosiseikkaa siitä, että harrastussukellus olisi aiheuttanut ongelmia aluevalvonnalle.

On myöskin sanottava selkeästi se, että jos todellakin joku haluaa paljastaa suoja-alueilla olevia valvontalaitteita tai vahingoittaa niitä, harrastussukeltajan käyttäminen tähän tehtävään ei ole tarpeellista. Nykyaikaisin kaikuluotaimin ja nykyaikaisen elektronisen tiedustelun avulla esimerkiksi aluksesta käsin tapahtuva valvontalaitteiden paljastaminen on huomattavasti tehokkaampaa, nopeampaa ja helpompaa kuin sukeltajan avulla. Tämäkin antaa aiheen päätellä, että kysymys on hätävarjelun liioittelusta. Jos sukeltajaa ylipäänsä haluttaisiin käyttää valvontalaitteiden vahingoittamiseen, kyseeseen voisi tulla vain huippukoulutettu ja erikoisvarustettu sotilassukeltajaryhmä. Harrastussukeltamisen luvanvaraistaminen ei siten poista tarvetta valvoa laitteiden koskemattomuutta.

Rouva puhemies! Laitesukeltamisen erilliskiellolla ei saavuteta mielestäni mitään olennaista hyötyä aluevalvonnan kannalta. Kielto on tarpeeton myös siksi, että jo lakiesityksen 12 § säätää merenpohjan tutkimisen ja kartoittamisen Suomen aluevesillä luvanvaraiseksi. Laitesukeltamisen luvanvaraistamista ei voi yleisesti pitää valtakunnan turvallisuuden ja aluevalvonnan järjestämisen kannalta perusteltuna. Tästä syystä, rouva puhemies, tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että ensimmäisen lakiehdotuksen 17 §:n ensimmäinen momentti poistetaan ja että 19 § hyväksytään muutettuna.

Ed. Saapunki merkitään läsnä olevaksi.

---

[2] **Ilkka Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin vähän kevyemmin todettakoon, että yritin tänä aamuna saada hieman sitä keskustelukulttuuria tähän nopeaan aikataulun, että aluevalvontalaista ei välttämättä mentäisi puhujakorokkeelle, ja jos mentäisiinkin, ei pidettäisi puheita sieltä, että saataisiin nopeammin asia käsiteltyä, vaan puhuttaisiin pelkästään paikaltaan.

Vakavasti sanottuna, puhemies, se, mitä ed. Laakso esittää, on periaatteessa asiaa. Valiokunta halusi tähän suuntaan myös asiaan vaikuttaa. Jo ennen lakiesityksen eduskuntaan tuomista on asiassa ollut aika hyvää rakentavaa keskustelua ja myös lain käsittelyn aikana. Pidän tärkeänä sitä, että valiokunta saattoi yksimielisesti tuoda asiassa sellaisen näkökannan, että todellakin joustavasti ja nopeasti voitaisiin käytännössä asiaa viedä eteenpäin ilman byrokraattista sovellutusta.

Olen pahoillani, että valiokunta ei päässyt yksimielisyyteen. Jos olisi päästy yksimielisyyteen, olisi päästy tässä suhteessa vielä lähemmäksi sukeltajien edustamaa intressiä. Valitettavasti valiokunnassa esiintyi eräiden valiokunnan jäsenten toimesta puheenvuoroja, jotka eivät mahdollistaneet yksimielisen mietinnön aikaansaamista. Näin ollen valitettavasti se perimmäinen tavoite, että valiokunnassa olisi yksimielisesti saatu ponsi aikaiseksi asiasta, jäi toteutumatta. Näin ollen vastuu siitä, että sukeltajia ei tultu pidemmälle vastaan kuin nyt ollaan tekemässä, lankeaa niille, jotka eivät olleet valmiita yksimieliseen päätökseen.

Puhemies: Pyydän muistuttaa, että kun vastauspuheenvuoroa pyydetään, menetellään niin kuin ed. Ilkka Kanerva teki, seisoalleen nousten puheenvuoron päättyessä ja lausuen ääneen: vastauspuheenvuoro.

[3] **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastauksena edustajille Laakso ja Kanerva: Voin vahvistaa sen, mitä ed. Kanerva sanoi. Valiokunta teki tavattoman paljon työtä päästäkseen yksimielisyyteen tässä monia mieliä kuohuttaneessa asiassa. Ymmärrän, että me lähes kaikki olemme saaneet sähköpostitse varsin paljon asiasta viestejä ja palautetta. Mutta kun yksimielisyyteen ei päästy, niin lopputulokseksi jäi sitten se, että me ilmeisesti joudumme asiasta äänestämään. Se on sikäli surullista, että se kompromissi, jonka valiokunnan puheenjohtaja rakensi, olisi ollut erittäin lähellä kaikkia niitä intressejä, joita sukeltajat meille olivat esittäneet.

4 **Jaakko Laakso /vas** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ehkä on syytä kertoa, mitä ed. Kanervan niin sanottu kompromissiponsi piti sisällään. Se piti sisällään sen, että hallitus seuraisi lupakäytännön osalta tilannetta, ja jos lupakäytäntö aiheuttaisi ongelmia, silloin hallituksen pitäisi tehdä korjausesitys. Itse ponnessa ei puututtu sanallakaan siihen, miten nykyistä käytäntöä pitäisi korjata. Olisin ollut valmis sellaiseen ponteen, jossa, kuten puolustusvaliokunta yksimielisesti aikaisemminkin esitti viranomaisille, todellakin ilmoitusmenettely olisi otettu pääsäännöksi, siis tämän kaltainen ponsi olisi esitetty myös hallitukselle. Koska tällaiseen yksimielisyyteen ei päästy, pidin lähtökohtana sitä, että nykyinen tilanne säilytetään eli luvanvaraistamista ei tehdä.

5 **Ismo Seivästö /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kanervan, valiokunnan puheenjohtajan, sorvaama kompromissiesitys olisi ollut juuri, niin kuin ed. Kekkonen totesi, sekä valtakunnan turvallisuuden että sukellusharrastuksen kannalta erittäin hyvä. Valitettavasti tuo kompromissiehdotus kaatui, ei opposition vastustukseen, vaan hallituspuolueiden sisältä tulevaan vastustukseen. Tämän halusin vielä eduskunnalle kertoa.

6 **Marjaana Koskinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun asiaa lähetekeskustelussa käsiteltiin, ministeri Enestamin taholta tuli hyvin esille se, että laitesukeltajat eivät ole mitenkään vaarantaneet näitä tärkeitä laitteita. Tuli esille myös se, että lupakäytäntö, joka tähän nyt on kytketty, tulee olemaan joustava. Mutta ongelmana on se, että sitä ei ilmeisesti kauheasti tulla valvomaan. Sen takia, kun lähetekeskustelua käytiin, ihmeteltiinkin sitä, minkä takia mennään lupakäytäntöön. Olisi tosiaan toivonut, että puolustusvaliokunnassa olisi pystytty tekemään edes ponsi, koska nyt tämä vaikuttaa niin, että byrokratiaa lisätään ilman, että tässä on suurempaa järkeä. Se, että laitesukeltajat ovat 50 vuotta sukeltaneet eikä mitään ongelmia ole ollut, olisi erittäin hyvin puoltanut sitä, ettei olisi tätä pykälää, joka luvanvaraisuuden aiheuttaa, ollenkaan tänne tuotu.

Ed. Laakson puheenvuoro oli erittäin hyvä. Ihan hyvä, että tästä on tehty vastalause, koska mielestäni tämä olisi ollut semmoinen asia, joka olisi pitänyt hoitaa valiokunnassa. Ei tehdä byrokratiaa, joka ei ole järkevää.

7 **Matti Saarinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Koska, niin kuin täällä on todistettu jo aikaisemmin, laitesukeltajat eivät ole aiheuttaneet toiminnallaan mitään haittaa milloinkaan, en myöskään näe asiaa siinä valossa, että tässä olisi Suomen puolustuspolitiikan kannalta merkittävä riski olemassa, jos laitesukeltajat olisivat saaneet vapaasti jatkossakin sukellella. Sen sijaan esimerkiksi liikuntakulttuurin ja laitesukeltajaharrastustoiminnan kannalta tämä jonkin verran vaikeuttaa harrastuksen ylläpitämistä.

Sen vuoksi esitän tältä paikalta sen nöyrän toivomuksen, kun tämän asian perään ilmeisesti kuitenkin joudutaan eduskunnan taholta vilkuttamaan ja tämä menee menojaan, että hallintoviranomaiset olisivat mahdollisimman joustavia lupia myöntäessään ja että se tehtäisiin niin helpoksi ja rationaaliseksi kuin vain ylipäänsä voidaan tehdä.

8 **Risto Kuisma /rem:** Arvoisa puhemies! Näistä samoista syistä, joita edellä edustajat ovat, ed. Laakso lähinnä, esittäneet, olen myös sitä mieltä, että harrastussukelluksen luvanvaraiseksi tekeminen on liioittelua. Siihen ei ole tarvetta. Se johtaa helposti turhaan byrokratiaan.

Kannatan ed. Laakson esitystä.

9 **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Haluan edistää harrastussukelluksen mahdollisuuksia myös Suomen aluevesillä ja muuallakin. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että sukelluskiellon ainoana tarkoituksena on estää valvontalaitteiden paljastuminen ja vahingoittaminen. Harrastussukellus ei mielestäni ole mitenkään tämän tavoitteen vastainen.

Kaavailtu lupakäytäntö aiheuttaa todennäköisesti valtavasti tarpeetonta hallintotoimintaa. Tässä valossa lakiesitys ei ole onnistunut. Pikemminkin olisi pitänyt mennä harrastussukeltajien oman itsesääntelyn korostamiseen ja tietyillä alueilla ilmoitusmenettelyyn. On toki hyvä, niin kuin täällä on todettu, että kaavaillut suoja-alueet tulisivat kattamaan vain noin 5 prosenttia Suomenlahden vesialueista ja Pohjanlahdella tällaisia suoja-alueita ei olisi tarkoitus perustaa.

Korostan, että jos lakiesitys menee läpi puolustusvaliokunnan esittämällä tavalla, on tärkeä löytää joustava hallintokäytäntö. Korostan, että asetusluonnoksen 12 §:n mukaan lupamenettely on mahdollista järjestää varsin joustavasti. Niin-

pä lupa voitaisiin myöntää jopa kalenterivuodeksi kerrallaan ja asia voitaisiin ratkaista, vaikka esimerkiksi sukellukseen osallistuvien nimet eivät vielä olisikaan tiedossa. Tähän asiaan on tarvittaessa voitava lähivuosina palata, mikäli käytäntö osoittaa, että tästä tulee liian byrokraattinen ratkaisu verrattuna siihen, mitä mahdollisuuksia tässä asiassa on tehdä.

[10] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys aluevalvontalaista eli Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja sen alueellisen koskemattomuuden turvaamisesta on mielestäni erittäin hyvin perusteltu, valmisteltu ja laadittu. Valitettavasti asia on myöskin tässä salikeskustelussa, tämän valiokuntakäsittelyn ja keskustelun lisäksi, painottunut niin, että tällä lailla, jos nyt voisi näin lainausmerkeissä sanoa, pitäisi ollakin nimi "Laki sukeltamisen estämiseksi suoja-alueilla". Tämmöinen vaikutelma väkisinkin tästä on jäänyt ja syntynyt ja tullut.

Mielestäni sukeltajien asiaa on käsitelty asianmukaisesti. Heidän oma kantansa on ollut asianmukainen ja myönteinen. Kaikki keskustelu on käyty, sanoisin, erinomaisen rakentavassa hengessä. Kun ajatellaan valtakunnan turvallisuutta ja valtakunnan alueen turvaamista, niin voimme verrata joihinkin naapurimaihin tätä menettelytapaa ja muotoa tässä asiassa. En tiedä, ottaisinko esimerkiksi Ruotsin vai vanhan Neuvostoliiton, mutta mielellään käyttäisin vanhan Neuvostoliiton menettelytapaa. Ei tulisi kysymykseenkään, että käytäisiin parlamentissa keskustelua siitä, voidaanko suoja-alueilla, laitevalvonta-alueilla, sukeltaa, yleensäkään liikkua tai olla. (Eduskunnasta: Nyt olemme Suomessa sentään!) — Olemme Suomessa, mutta olemme myöskin itsenäisessä Suomessa. Silloin, kun olemme itsenäisessä Suomessa ... (Ed. Laakson välihuuto) — Ed. Laaksolla on jokin täydentävä ... (Ed. Laakso: Ottakaa esimerkki Ruotsista!)

Puhemies (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa!

Puhuja: Ed. Laakso varsin hyvin tietää, että Ruotsissa ei aluevalvonta ole muutenkaan niin kovin pitkälle vietyä, koska Suomessa saadaan lukea lehdistä, milloin siellä on minkäkin näköistä sukeltajavierailua, sukellusvenevierailuakin, tapahtunut, jota edes ruotsalaiset eivät ole huomanneet. (Ed. Tiusasen välihuuto)

Puhemies (koputtaa): Asiaan!

Puhuja: Sen takia täällä näissä naapurimaissa, edelleen vielä käyttäen tätä itäistä maata, demokratia ei ainakaan ennen ollut siellä sellainen, että edes tällaista keskustelua olisi koskaan pääsyt syntymäänkään. Tämän näköalan puitteissa Suomessa, korostan vielä, itsenäisessä valtiossa, on tarpeellista ja tärkeätä tietää, kuka täällä näillä suoja- ja valvonta-alueilla liikkuu, mitä siellä tehdään, ja siinä sivussa tulee vielä myöskin selvitettyä tämän luvan myötä se, missä tarkoituksessa.

Tällaisenaan katson, että laki itsenäisen valtion alueitten turvaamisesta ja niiden laitteiden suojaamisesta on tämän muotoisena tarpeellinen ja asiallinen. On valitettavaa, että kun kaikki ne pääkohdat, joita laissa yleensä sen sisällössä on olemassa alueellisesta valvonnasta, suojaamisesta, lupien myöntämisestä, jotka ennen ovat olleet laajan asetuskokonaisuuden sisälle kirjoitettuna, on nyt koottu yhteen paikkaan, niin näistä asioista ei yleensäkään ole keskusteltu, ei ainakaan eduskunnassa. Tämä tietysti on sinänsä hyvä, ja siltä osin uskon, että laki on hyvin perusteltu ja valmisteltu niin, että niistä ei tarvitsekaan keskustella, vaan hallituksen esitys sellaisenaan on ollut niin valmis, että se on ollut itsestäänselvyyttä kaikki.

Sen verran en malta olla mainitsematta, että jos Suomi ei olisi liittynyt Euroopan unioniin, niin tällaista asiaa ei koskaan olisi tullut käsille eikä esillekään. On tärkeätä, että Suomessa tiedetään, Puolustusvoimissa tiedetään, keitä liikkuu näillä suoja-alueilla. Kun meidän pitää tasavertaisina käsitellä niin suomalaisia kuin muiden Euroopan unionin jäsenmaiden kansalaisia yhdenvertaisuusperiaatteella, tarvitaan tällainen muodollinen ja joustava lupamenettely tähän asiaan, niin kuin nyt on syntynyt ja valiokunnan kannanoton mukaan on myöskin tulossa.

Ihaillen olen seurannut valiokunnan puheenjohtajan, ed. Ilkka Kanervan, menettelytapaa hänen pyrkiessään kompromissiesityksillä erittäin joustavaan ja myönteiseen näköalaan kaikin keinoin tässä asiassa. Mutta niin kuin aikaisemmin jo useassa puheenvuorossa on todettu, tämä ei ole kuitenkaan valiokunnan kaikille jäsenille

käynyt eikä sattunut. Näin valitettavasti tästä ollaan osittain kahta eri mieltä.

Pidän kuitenkin erinomaisen myönteisenä sitä asiaa, ja valiokuntakäsittelyn aikana on myös oma käsitykseni vahvistunut siitä, että Puolustusvoimat erityisesti pyrkii joustavaan lupamenettelyyn tässä asiassa. Olen vakuuttunut, että näin myöskin käytännössä tulee tapahtumaan. Tältä osin tästä asiasta omat kokemukseni ja näkemykseni perustuvat Rajavartiolaitoksen vastaavan tyyppiseen lupamenettelyyn. Lupien myöntämisessä ei ole koskaan ollut ongelmia, jos peruste on ollut jollakin lailla asiallinen ja siihen tarkoitukseen liittyvä ja sopiva.

Toivon, että keskustelu tästä asiasta siirtyisi vielä laajemmin sellaiselle rintamalle, missä käsiteltäisiin kokonaisuutta ja sitä, mitä aluevalvontalaki pitää sisällänsä ja kuinka tärkeä se tämän tasavallan turvallisuudelle myöskin tulevaisuudessa on.

Rouva puhemies! Koetin näin lyhyesti asian tiivistää ja päästä eteenpäin tässä asiassa ja sen käsittelyssä.

[11] **Tero Mölsä /kesk:** Arvoisa puhemies! Asiaan liittyy muutamia peruskysymyksiä, jotka minusta nimenomaan ovat siinä, että kysymys on raja-alueista ja niiden suoja-alueista. Minusta se on silloin aina myös maanpuolustuksellinen asia.

Toinen asia, perusasia, joka tähän liittyy, on se, että Suomi on Euroopan unionin jäsen. Se johtaa siihen, että Suomen on kohdeltava kaikkia EU:n jäsenvaltioitten kansalaisia samanarvoisesti, mikä johtaa siihen, että liike Suomen rajoilla myös sitä kautta on lisääntynyt. Asian valmistelun yhteydessä näitä suoja-alueita nimenomaan sukeltajajärjestöjen toivomuksesta on tarkistettu ja supistettu, on otettu huomioon sukeltajien mielipiteitä hyvin laajasti.

Luvanvaraisuudessa, joka nyt on tavallaan suurin kiistakysymys, on myös päädytty siihen, kuten täällä todetaan, että lupa pääsääntöisesti aina myönnetään. Edelleen valiokunta tätä asiaa vielä pehmensi niin, että lupa-asian hoitaminen tapahtuisi nykyaikaisia tiedonvälitysmenetelmiä käyttäen. Muun muassa sähköposti on siinä mainio.

Ed. Jaakko Laakson vastalauseessa todetaan, että hänelle olisi kelvannut ilmoitusmenettely. Näkisin, että lupamenettelyn kohdalla, jos se on mahdollisimman yksinkertainen ja kun sen vastakohtana on ilmoitusmenettely, oikeastaan joutuu kysymään, mitä käytännön eroa tässä menettelytavassa oikeastaan on. Käytännössä ei juuri mitään.

Itse pidän valitettavana, että ponsi, jota valiokunnan puheenjohtaja ajoi, valiokunnassa kaatui. Haluaisin myös omalta kohdaltani korostaa sitä, että se kaatui nimenomaan hallituksen sisäiseen kädenvääntöön eikä suinkaan opposition käyttäytymiseen.

[12] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys aluevalvontalainsäädännön kokonaisuudistuksesta sinänsä on aiheellinen, mutta aivan samalla tavalla tämä keskustelu ja aikaisemmat keskustelut ja asiantuntijalausunnot ovat tuoneet yksiselitteisen käsityksen minulle siitä, että suoja-alueilla sukeltaminen ei ole mikään ongelma aluevalvonnalle. Tässä mielessä ed. Jaakko Laakson vastalause, jota täällä on myös kannatettu eri tahoilta, on varsin tarpeellinen ja asiallinen. Kysymys ei ole nyt mistään isänmaallisuudesta eikä Suomen kansallisesta edusta, jos estetään harrastajasukeltajien sukellusharrastus, niin kuin hallituksen esitys tekee. Luvanvaraisuuden asettaminen on käytännössä turha. Sopii kysyä myös, mikä on todellinen syy tässä takana, koska asiallisia syitä ei ole esitetty.

Omalta osaltaan hallituksen esityksen kohta lisää turhaa militarisointia ja erilaista hysteriaa yhteiskunnassa, jota on aivan kylliksi tällä alueella jo liikkeellä muutenkin.

[13] **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kyseinen lakihan käsittää hyvinkin monia asioita. Siinä mielessä valiokunta oli hyvin yksimielinen käsitellessään lain kokonaisuutta ja sen yksityiskohtia. Ainoa asia oli todella sukeltajia koskeva asia, jossa valiokunta ymmärsi sukeltajien huolen mutta ei ymmärtänyt sitä, että kalastajat, joita koskee sama rajoitus, eivät nousseet lipuilla esiin ja vastustamaan tätä. Sukeltajien mielipiteitä otettiin oleellisesti huomioon, kun suoja-alueita määritettiin. Ne ovat oleellisesti tämän neuvottelun aikana pienentyneet ja ulottuvat mitä suurimmassa määrin aluemerelle, missä perinteistä sukellusta ei suoriteta.

Myöskin hylkyjen osalta suoja-alueitten rajoja siirrettiin niin, että hyvin usein sukelluksen kohteina olevat hylyt jätettiin suoja-alueen ulkopuolelle, joten hyvin paljon on lähestytty sukeltajien kantaa. Valiokunta tunsi huolta siitä, että lupamenettely saataisiin mahdollisimman yksin-

kertaiseksi. Uskon, että suuri julkisuus, joka asiassa on, johtaa siihen, että puolustusministeriö ja Pääesikunta seuraavat asiaa tarkoin ja tulevat saattamaan lupamenettelyn mahdollisimman vähän byrokratiaa sisältäväksi.

[14] **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni valiokunta on kiinnittänyt erittäin hyvin huomiota siihen, että lupamenettely, josta nyt on keskeisesti kysymys, kuitenkin pyritään tekemään mahdollisimman joustavaksi. Niin kuin edellä ed. Nepponen toi esille, tämä edellyttää jatkossa seurantaa, että siihen todella kiinnitetään huomiota, koska olen myös kuullut — vaikka ed. S. Lahtela toi esille, että sukeltajat ovat ehkä monetkin tyytyväisiä — huolenaihetta siitä, mitä kaikkea tästä seuraa, ja on eri tavoin otettu yhteyksiä. Näen kuitenkin, että kaikki se, mikä on sekä yhteiskunnan että kansalaisen turvallisuuden kannalta tärkeää, tehdään. Näin ollen suunta, mikä valiokunnassa on esitetty, on oikea. Mutta turhaa byrokratiaa voidaan poistaa varmasti tulevilla menettelyillä ja saadaan joustava ja sillä tavalla myös sukeltajia palveleva käytäntö. Sitä haluaisin tässä korostaa.

[15] **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä aluevalvontalaiksi on nyt korostunut yksi ainoa osa-alue eli ennen kaikkea harrastussukelluksen luvanvaraisuus suoja-alueilla. On itse asiassa aika valitettavaa, että me kiinnitämme vain yhteen osaseen laajasta kokonaisuudesta huomiota. Silti tämäkin seikka on tärkeä rekisteröidä.

Jäin vain miettimään keskustelun kulkua, koska ed. Laakso on tehnyt eriävän kannanoton, joka johtanee tässäkin salissa vielä äänestykseen. Harmittaa, että valiokuntavaiheessa ei tuota kompromissiesitystä, johon on viitattu aikaisemmin, voitu viedä lävitse. Se ehkä olisi voitu viedä jopa äänestämälläkin tarvittaessa lävitse. Sitä ei kuitenkaan valiokunnassa tehty. Itse pohdiskelisin tätä näin päin, että on ilmeistä, että päätös joka tapauksessa sisällään pitää aika pitkälle kompromissiesityksessä olleet keskeiset ehdot eli luvanvaraisuutta tullaan seuraamaan ja toisaalta luvanvaraisuuden hallintokäytäntö tehdään mahdollisimman joustavaksi. Tämä tuntuisi kuitenkin tarkoituksenmukaiselta, ja itse olisin suonut, että tuo kompromissiesitys, joka ilmassa oli, olisi voitu hyväksyä valiokunnassa.

[16] **Jaakko Laakso /vas:** Rouva puhemies! Ed. S. Lahtela: Te jouduitte hakemaan esimerkkiä ja puolustusta kannallenne entisestä Neuvostoliitosta. Teille eivät kelpaa Ruotsi, Tanska, Englanti, Saksa, Espanja, Portugali, Norja, Sveitsi ja eräät muut maat, joissa tämän kaltaista kieltoa ei ole lainsäädännössä. Nämä maat eivät kelpaa teille. Joudutte hakemaan entisestä Neuvostoliitosta esimerkin. En ole asiantuntija tältä osin Neuvostoliiton asioissa mutta luulenpa, että todennäköisesti siinäkin te olette väärässä.

Ongelma tällä hetkellä on tietenkin se, että lakiesitys, jota nyt käsittelemme, tekee suoja-alueilla harrastussukeltamisen luvanvaraiseksi. Tällaista luvanvaraisuutta ei ole esimerkiksi muissa Euroopan unionin jäsenmaissa, ed. Lahtela.

Hallituksen lakiesitystä perustellaan sillä, että urheilusukeltajan laitteilla tapahtuva sukeltaminen saattaa vahingoittaa valvontalaitteita, joita on suoja-alueilla tai niiden avulla voidaan löytää niitä. Kuitenkin asiantuntijat ovat sitä mieltä, että valvontalaitteiden paljastaminen ja vahingoittaminen, ennen kaikkea paljastaminen tapahtuu paljon yksinkertaisemmin, paljon helpommin ja paljon tehokkaammin muilla välineillä kuin sukeltamisen avulla ja taas johdonmukaiseen vahingoittamiseen tarvitaan taistelusukeltajia. Tuskinpa taistelusukeltajat, ed. Lahtela, tulevat uuden lain hyväksymisen jälkeenkään hakemaan lupaa, vai mitä luulette?

Toinen perustelu, jota on käytetty, on sukeltamisen tekeminen luvanvaraiseksi siksi, että ulkomaalaisia Euroopan unionin jäseninä Suomen on kohdeltava samalla tavalla. Myöskään tämä perustelu ei kestä, ed. Mölsä. Te harrastatte tätä perustelua usein, mutta olisi ollut syytä kuunnella asiantuntijalausunnot tältäkin osin, koska vaihtoehtoja oli olemassa.

Ensinnäkin on hyvä tietää se, että ulkomaisia sukeltajia käy Suomessa noin kymmenen vuosittain. He tekevät muutaman kymmenen sukellusta. Tämä johtuu siitä, että ulkomaalaisten kiinnostus Suomessa sukeltamiseen on hyvin vähäistä, koska Suomessa vedet ovat kylmiä, näkyvyys merialueilla on yleensä vain 3—5 metriä ja vedenalainen luonto on Suomessa aika vaatimatonta verrattuna moniin muihin alueisiin. Tästä syystä ulkomaalaiset eivät ole tunteneet kiinnostusta, ja miltei kaikissa niissä tapauksissa, joissa he ovat luvanvaraisesti sukeltaneet — nykyäänhän heitä koskee lupa tässä asiassa — he ovat

tehneet sukellukset yhdessä suomalaisten kanssa.

Kysymys on nyt siitä, täytyykö näitten muutaman ulkomaisen sukeltajan takia, jotka ovat luvanvaraisesti sukeltaneet Suomessa, kaikkien suomalaisten urheilusukeltajien, harrastussukeltajien, osalta siirtyä samanlaiseen käytäntöön, byrokraattiseen lupamenettelyyn. Olisi ollut tietenkin toinen mahdollisuus se, että myös ulkomaalaiset olisivat saaneet saman oikeuden kuin suomalaiset harrastussukeltajat. Se olisi ollut toinen mahdollisuus. Ed. Mölsä, on myös hyvä tietää se, että jo voimassa olevan lainsäädännön, esimerkiksi valtioneuvoston päätöksen 1069/89 3 §:n mukaan vedenalaisten tutkimusten tai töiden suorittaminen Suomen alueella on kielletty ulkomaalaisilta ilman puolustusministeriön lupaa. Puolustusministeriö ei meille tätä kertonut, se tuli ihan muuten. (Ed. Kekkonen: Eikö tämä ole itsestäänselvyys, ed. Laakso?) — Se on itsestäänselvyys. Mutta juuri tämä itsestäänselvyys aikaansaakin sen, että koska ulkomaalaisilta vaaditaan lupa tällaiseen, myös EU-kansalaisilta myös tulevaisuudessa, sen takia ei olisi suomalaisten urheilusukeltajien osalta ollut tarkoituksenmukaista ryhtyä tällaiseen rajoittavaan toimenpiteeseen.

Vielä yksi asia, joka on hyvä tuoda esille. Puolustusvaliokunnalle vihjailtiin siitä, että urheilusukeltajat ovat aiheuttaneet vahinkoa valvontalaitteille. Ainoatakaan todistusta ei ole ollut, että näin olisi tapahtunut. Puolustusministeriöstä ei saa tälle minkäänlaista vahvistusta, päinvastoin todetaan, että ei ole minkäänlaista todistusta siitä, että urheilusukeltajat, harrastussukeltajat, olisivat vahingoittaneet valvontalaitteita.

On hyvä tietää sekin, että valvontalaitteita vaurioituu usein. Niitä vaurioituu muun muassa jäiden takia, ankkuroinnin takia ja eräistä muistakin syistä. Meillä ovat esimerkiksi merikartassa kaapelit usein merkittyinä, mutta on myös paljon kaapeleita, joita ei ole merkitty merikarttoihin. Jopa merikarttoihinkin merkittyjä kaapeleita suoja-alueella on vaurioitettu ankkuroinnin takia jne. Vihjailevilla perusteluilla siitä, että harrastussukeltajat olisivat vahingoittaneet valvontalaitteita, ei ole toistaiseksi minkäänlaista katetta, päinvastoin. Tällaisilla väitteillä yritettiin vain vaikuttaa puolustusvaliokuntaan perustelemalla, että tämä on nyt joka tapauksessa syytä tehdä luvanvaraiseksi.

Vielä tämä niin sanottu kompromissiesitys, jonka ed. I. Kanerva teki vaihtoehdoksi sille esitykselle, jonka minä tein. Kompromissiesityksen lähtökohta oli se, että hallitus seuraa tilannetta ja puuttuu tarvittaessa tilanteeseen, jos ongelmia syntyy, ja tuo korjausesityksen eduskuntaan. Hallituksen tehtävänä, ed. Kiljunen, on seurata kaikkien lakien osalta niiden toteutumista ja tuoda tarvittaessa korjausesitykset eduskuntaan. Minä en kuulu niihin kansanedustajiin, joita on helppo höynäyttää ponsilla. Olen ollut tässä talossa liian kauan siihen. Tiedän, että on monia sellaisia kansanedustajia, jotka ovat kovin tyytyväisiä, kun he saavat jonkin näennäisen ponnen lävitse. Minä en, ed. Kiljunen, kuulu niihin kansanedustajiin.

17 **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta kyseessä olevasta laista voidaan vielä kiistellä, jos haetaan ääritapauksia, vihjailuja tai huhujen perusteella lähdetään asioita ratkomaan ja mielipiteitä muodostamaan. Olemme tässä salissa kuulleet puolustusministerin vakuuttelun siitä, että tässä ei haluta vaikeuttaa kohtuuttomasti vaan on hyvin joustava ilmoitusmenettely, jolla pystytään asia hoitamaan. Ainakin henkilökohtaisesti luotan siihen, että näin tullaan menettelemään. Toisaalta sukeltajienkin kannalta varmasti tällainen määrätty asia sallitaan. Ainakin mitä minun on annettu ymmärtää, he myöntyvät siihen, että he ovat valmiita näin tekemään, ja tämän mukaan varmasti pystytään elämään, ellemme itse halua näitä asioita todella vaikeuttaa.

18 **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa puhemies! Useissa puheenvuoroissa on kiinnitetty laitteitten vahingoittamiseen tai ei-vahingoittamiseen huomiota. Aivan oikein puolustusvaliokunta keskustellessaan asiasta kiinnitti huomiota siihen ja kuunteli asiantuntijoita, ja myös aivan oikein, Puolustusvoimain taholta ei yritettykään väittää, että laitesukeltajat, harrastesukeltajat, olisivat tietoisesti tai edes vahingossa vahingoittaneet laitteita. Mutta tietysti tulee miettineeksi sitä, näinköhän Puolustusvoimat julkaisikaan tietoja niin, että täällä salissa voitaisiin käydä keskustelua siitä asiasta. Taitavat kuulua enemmän salassapitovelvollisuuksien ja -asioitten piiriin. Näin ainakin uskoisin.

On huomioitava, mikä tuli valiokuntakäsittelyssä esille, että laitteisto — täällä on viitattu 50 vuoden takaisiin tapahtumiin ja siitä vähän tän-

nepäin — on aivan erilaista tänä päivänä, huomattavasti haavoittuvampaa, elektroniikka kehittyy jnp. ja siinä suhteessa saattaa ehkä tilanteen uudelleenarviointia jossain määrin olla tarpeellista tehdä.

Aivan oikein ed. Nepponen totesi Puolustusvoimain joustavuudesta raja-alueitten suhteen. Siellä kävi selvästi ilmi, että jopa yksityisten hylkyjenkin osalta tai siitä syystä, että nämä olivat alkuperäissuunnitelmassa jäämässä alueitten sisälle, rajoja selkeästi muutettiin, vaikka se vaikeuttaa jossain määrin valvontaa, koska aika monimutkaisiksi muutamat rajat muodostuivat. Mutta tässä tuli Puolustusvoimat aika hyvin vastaan nimenomaan hylkykysymyksissä, jotka kiinnostavat harrastajasukeltajia.

19 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Hyvällä tahdolla ja joustavuudella lupamenettely saadaan sellaiseksi, ettei tästä aiheudu kohtuutonta haittaa harrastesukeltajille.

Kun nyt on verrattu Suomen käytäntöä tiettyjen Nato-maiden käytäntöön, meidän on hyvä myös muistaa, että näillä Nato-mailla on kyllä vedenalaiseen valvontaan käytettävissä aivan toisenlainen kapasiteetti kuin Suomella on, muun muassa sukellusveneitä huomattavasti enemmän kuin Suomen Puolustusvoimilla, jolla ei tietääkseni ole yhtään sukellusvenettä valitettavasti käytössä. Tässä suhteessa tätä asiaa nyt ei kannata niin hirmuisesti provosoida tai liioitella. Tällä lailla pystytään elämään, kun hyvää tahtoa löytyy.

Puheenjohtaja Kanervan tekemästä kompromissiesityksestä olisi voitu luonnollisesti, ed. Kiljunen, äänestää, mutta ymmärsin jotenkin, kun hallituspuoluetta edustava varapuheenjohtaja oli voimakkaasti toista mieltä, että jotkin säännöt antoivat sellaisen lopputuloksen, ettei tähän hyvään kompromissiin päästy ja että jouduttiin sukeltajien kannalta valitettavasti huonompaan ratkaisuun.

20 **Antero Kekkonen /sd:** Rouva puhemies! Tässä on muutamaan otteeseen vilahtanut ajatus, että ei ole ainuttakaan tapausta, jossa olisi todettu, että urheilusukeltajat tai ylipäänsä sukeltajat olisivat näitä laitteita rikkoneet. En ole tiedustelualan asiantuntija, en ollenkaan, mutta kun olen lukenut kirjallisuutta, joka liittyy tämän tyyppisiin kysymyksiin, niin en juuri tiedä tapauksia, joissa — jos tiedettäisiin, että näin olisi tapahtunut — se olisi kerrottu julkisuuteen. Sehän olisi itse asiassa kansallisen turvallisuudenkin kannalta aika kyseenalaista toimintaa. Mutta tämä ei ole nyt mitään vihjailua, vaan tosiasian toteaminen sellaisena kuin minä tämän asian näen.

Toistan sen, että minusta olisi jotenkin arveluttavaa, jos kansallisesta turvallisuudesta vastaavat henkilöt kauheasti pulisisivat ulospäin siitä, mitä he ovat saaneet selville.

21 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin ed. Mähönen sanoi, näitten suoja-alueiden rajanvedoissa on hyvin joustavasti menetelty ja ne toteutettu. Valiokunnan saaman selvityksenkin mukaan niitten suuntaus tulee selkeästi muuttumaan, niitten koko tulee tavattoman paljon pienenemään. Kyllä tältä osin tämä uhka, joka nyt on tässä asiassa esille nostettu harrastetoiminnan todellisesta vaikeuttamisesta, on selvästi liioiteltu ja yliammuttu.

22 **Jaakko Laakso /vas:** Rouva puhemies! Ed. Kekkosen käyttämä puheenvuoro oli mielenkiintoinen. Hänhän vihjasi siihen suuntaan, että saattaa olla, että näitä vahingoittamisia on tapahtunut, mutta kansallisen turvallisuuden syistä näitä ei kerrota julkisesti tai edes kerrota valiokunnalle.

Ed. Kekkonen, ainakin minä olen saanut tietoja erilaisista alueloukkauksista, silloin kun niitä on tapahtunut, vaikka asiat eivät olekaan olleet julkisia. Puolustusvaliokunnalle ei kuitenkaan edes ei-julkisesti kerrottu tällaisista. Ainoastaan muistaakseni hallitusneuvos Turkki viittasi tällaiseen mahdollisuuteen, mutta hänenkin viittauksensa oli hyvin löysä, ja hän sanoi, että hän ei ole asiantuntija, hän ei tiedä.

Meillä on kyllä tapauksia, missä näitä laitteita on vahingoitettu. Esimerkiksi sopii Rauma—Forsmark-tasasähkökaapeli, joka on muuten halkaisijaltaan noin kahdeksan senttimetriä, 200 kilometriä pitkä, hyvin uusi kaapeli. Heti käyttöönoton jälkeen ruotsalainen troolari ankkuroitui tähän kaapeliin, vaikka se oli merkitty merikarttaan, ja näin tämmöinen kaapeli vahingoittui.

Ed. Kekkonen, kun te vihjaatte siihen, että harrastussukeltajat ovat saattaneet vahingoittaa näitä laitteita, mutta turvallisuussyistä näitä ei ole kerrottu julkisuudessa, tämä on pahimman laatuista salaliittoteoriaa ja mystifiointia.

23 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni en vihjannut mitään. Taisin jopa sanoa, että tämä ei ole vihjailua. Sanoin vain, että on olemassa kansallisen turvallisuuden kannalta joitakin periaatteita, jotka ovat sellaisia periaatteita, joita ei nyt yksityiskohdittain vatvota esimerkiksi eduskunnan suuressa salissa. Se oli se, mitä sanoin, enkä mitään muuta. Minä tiedän erittäin paljon niitä haavereita, joista ed. Laakso puhui. Rannikkokaupungin asukkaana itse asiassa jos ei päivittäin niin viikoittain saan kuulla erilaisista kolareista, joita tapahtuu laitteistoille, joita on veden alla. Mutta en väitä, että tiedän ne kaikki. Tämä oli se minun viestini tässä puheenvuorossa.

24 **Ilkka Kanerva /kok:** Puhemies! Kun ed. Laakso sanoi, että hän ei ole höynäytettävissä, koska hänellä on pitkä valtiopäiväkokemus, arvostan sitä pitkää kokemusta todella suuresti, mutta omalta vähäiseltäkin kokemuspohjaltani voin todeta teille, ed. Laakso, että on kaksi asiaa kuitenkin parlamentaarisessa käytännössä: mietintö, varsinkin yksimielinen mietintö, suhteessa siihen painoarvoon, joka on eriävällä mielipiteellä. Voin, ed. Laakso, kertoa, että parlamentissa näillä asioilla on huomattava painoero tässä suhteessa. Jos mietintö on yksimielinen, sillä on erityisen suuri paino, ja jos siinä on vielä yksimielinen ponsi, se on aivan eri sfäärissä kuin mietintöön jätetty eriävä mielipide, joka antaa hallitukselle signaalin siitä, että asia on saanut ristiriitaisen vastaanoton eduskunnassa.

Jos eduskunta toteaa yksimielisessä ponnessaan, että teidän on aihetta tehdä juuri tämä työ, se on erityisesti pointeerattu asia. Ed. Laakso, haluan kertoa teille, että sillä olisi huomattava merkitys. Ei kannata tuhota sellaisia asioita, joihin pääsee itse vaikuttamaan.

25 **Anni Sinnemäki /vihr:** Arvoisa puhemies! Oma käsitykseni valiokuntakuulemisen jälkeen tästä asiasta oli sen laatuinen, että tässä on toimittu liioitellusti. Varsinaisesti asiantuntijakuulemisessa ei mielestäni tullut esiin sellaisia perusteita, joissa olisi esitetty, että sukeltajat erityisesti pilaisivat suoja-alueet tai jotenkin vaikuttaisivat alueelliseen koskemattomuuteemme. Erityisesti minua jollain tavalla häiritsi se, että siinä vaiheessa, kun Suomen kansalaiset ja muiden EU-maiden kansalaiset pitää asettaa tasavertaiseen asemaan, tehdään säädöksiä, jotka huonontavat Suomen kansalaisten asemaa.

Tässä mielessä sen keskustelun suhteen, olisiko pitänyt saada yksimielistä mietintöä tai ei, täytyy toivoa, että tämänkin mietinnön pohjalta asiat kehittyvät siihen suuntaan, että tästä käytännöstä tulee joustava, mutta varsinaisesti itse asia vaikutti siltä, että tässä on ikään kuin liioiteltu.

26 **Jaakko Laakso /vas:** Rouva puhemies! Sukeltajan poikana haluaisinkäyttää viimeisen puheenvuoron tässä asiassa, (Naurua) omalta osaltani viimeisen puheenvuoron. Ongelmahan tietenkin on se, että ponnessa on sanottava myös, mitä tavoitellaan. Olisin ollut valmis siihen, että ponnessa olisi esitetty siirtymistä ilmoitusmenettelyn suuntaan.

Eduskunnan historia on täynnä toteutumattomia ponsia, ed. Kanerva, joille hallitus viittaa kintaalla, olivatpa mietinnöt yksimielisiä tai erimielisiä. Erityisen aktiivinen kintaalla viittaaja on muuten teidän puheenjohtajanne, valtiovarainministeri Sauli Niinistö.

27 **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Halusin tarkistaa ed. Laaksolta, kun hän sukeltajan poikana täällä esiintyy, mitä itse asiassa harrastussukeltajat Suomen aluevesiltä ja Suomen vesiltä etsivät, kun hän kertoi, että meillä on kylmät vedet, huono näkyvyys ja vähän katsottavaa. Tässä tietysti herää monenlaisia kysymyksiä, mikä tämän sukellusharrastuksen tausta oikein on.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Eduskunta ryhtyy 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 § ja 1 luvun otsikko, 4—11 § ja 2 luvun otsikko sekä 12—15 § ja 3 luvun otsikko ja 16 § hyväksytään keskustelutta.

17 §

Keskustelu:

Jaakko Laakso /vas: Rouva puhemies! Ehdotan vastalauseen 1 mukaisesti, että 17 §:n 1 momentti poistetaan.

Risto Kuisma /rem: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laakson ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Laakso ed. Kuisman kannattamana ehdottanut, että pykälän 1 momentti poistetaan.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laakson ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 9 ei-ääntä; poissa 38. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

18 § ja 4 luvun otsikko, 19—22 § ja 5 luvun otsikko, 23—38 § ja 6 luvun otsikko, 39—45 § ja 7 luvun otsikko sekä 46 § ja 8 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

2. lakiehdotuksen 17 luvun 7, 7 a ja 7 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 1 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

4. lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

6) Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 1999

Ainoa käsittely
Kertomus K 3/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 17/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelu:

[1] **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva pankkivaltuuston kertomus käsittelee vuotta 1999. Kun tämä vuosi 1999 oli pankkitoimen kannalta siinä mielessä merkittävä, että vuoden 1999 alusta meillä astui voimaan kokonaisuudessaan uusi Suomen Pankkia koskeva laki ja toisaalta tämän vuoden alusta Suomi liittyi euroalueeseen, meillä on kokonaan uusi tilanne edessämme. Tästä syystä ehkä on paikallaan muutamalla sanalla luonnehtia sitä, mikä on eduskunnan rooli tässä tilanteessa, mikä on eduskunnan tehtävä, mikä on pankkivaltuuston tehtävä uudessa tilanteessa tai mikä on esimerkiksi eduskunnan rooli Suomen Pankin tai ehkä laajemminkin Euroopan keskuspankin tilanteessa.

Nythän Suomen Pankista annetun lain mukaan pankkivaltuuston tehtävänä on muun muassa antaa eduskunnalle vuosittain kertomus pankin toiminnasta ja hallinnosta sekä pankkivaltuuston käsittelemistä tärkeimmistä asioista. Käsiteltävänä oleva kertomus on siis tällainen vuosittainen kertomus, joka käsittelee edellisen vuoden tapahtumia. Talousvaliokunta sai kertomuksen käsiteltäväkseen toukokuussa. Tässä voi tietysti todeta sen, että talousvaliokunta niin kuin tietysti muutkin valiokunnat vastaavanlaisten kertomusten edessä joutuu sellaisen ongelman eteen, millä tavalla otetaan kantaa vuoden viipeellä tapahtuviin asioihin. Tätä valiokunnassa pohdimme ja yritimme löytää tasapainon sen välillä, että emme olisi jälkiviisaita, koska jälkiviisasteluhan on helppoa, mutta se ei meidän mielestämme ole millään tavalla rakentavaa.

Huomattava on myös se, että pankkivaltuuston tulee antaa eduskunnalle tarvittaessa kertomuksia rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta pankin toiminnasta. Tällaisia kertomuksia pankkivaltuusto ei ole vielä antanut, mutta kun rahapolitiikassa tai Suomen Pankin näkökulmasta muutoin tapahtuu merkittäviä käänteitä, pankkivaltuusto varmaankin käyttää mahdollisuutta hyväkseen ja tuo ajankohtaiset asiat nopeasti eduskunnan käsittelyyn. Näin ollen eduskunta voi ottaa kertomukseen tuoreeltaan kantaa ja lausua käsityksensä asioista. Tästä on tietysti molemminpuolista hyötyä. Haluan vain tähdentää sitä, että uuden lain mukaan edellisen vuoden pankkivaltuuston kertomus ei suinkaan ole uudessa tilanteessa ainoa tapa käydä eduskunnan kanssa keskustelua. Voimme saada myös tarvittaessa ajankohtaisista asioista selvityksiä ja kertomuksia.

Tuon vielä esille senkin, että lain mukaan myös Suomen Pankki on velvollinen antamaan eduskunnan talousvaliokunnalle kaikki ne tie-

dot, jotka ovat tarpeen valiokunnan tehtävien hoitamiseksi. Voin todeta valiokunnan puolesta sen, että yhteydet talousvaliokuntaan ovat meidän perspektiivistämme katsoen erittäin hyvät ja erittäin informatiiviset. Suomen Pankin johto on todennut useaan otteeseen sen, että se on aina käytettävissä, silloin kun valiokunta niin haluaa tai kun haluamme saada tietoja Suomen Pankista. Tämä on hyvin mutkatonta ja antoisaa kanssakäymistä. Talousvaliokunnalla on varmasti jatkossakin sellaisia tapaamisia, joissa keskustellaan ajankohtaisista asioista ja joissa voidaan avoimesti lausua käsityksiämme puolin ja toisin. Välineet yhteyden pitämiseen ovat oleellisesti muuttuneet, parantuneet ja monipuolistuneet ja antavat aivan uusia mahdollisuuksia kanssakäymiseen.

Tässä yhteydessä tekisi mieleni ottaa kantaa niihin mielipiteisiin tai kommentoida muutamalla sanalla niitä mielipiteitä, jotka käsitykseni mukaan johtuvat osin tietämättömyydestä, kun annetaan lausahduksia Suomen Pankista Euroopan keskuspankin haarakonttorina. Nyt on huomattava se, että Suomen Pankki on joka tapauksessa edustettuna Ekp:n neuvostossa ja muissa toimielimissä, joissa valmistellaan ja tehdään päätöksiä. Tässä voi todeta senkin, että ennen Frankfurtiin menoa asiat vaativat hyvin perusteellista ennakkovalmistelua kotimaassa. Suomen Pankin edustajilla on mahdollisuus esittää kantansa ja vaikuttaa Ekp:n päätöksenteossa. Siis haarakonttori-ilmiö on kaukana.

Rouva puhemies! Palaan käsiteltävänä olevaan kertomukseen; siitä muutama valiokunnan näkökulma. Kertomus on ensimmäinen sen jälkeen, kun Euroopan talous- ja rahaliiton käynnistyminen tapahtui vuoden 99 alussa. Tästä voi vielä todeta senkin, että kertomus on myös uusi siinä mielessä, että kertomus on laadittu pankkivaltuutettujen toimesta.

Sitten näistä näkökohdista. Valiokuntamme totesi yksimielisesti, että kertomuksessa selostetaan hyvin seikkaperäisesti ja ansiokkaasti ylipäätään Euroopan keskuspankkijärjestelmän toimintaa, Suomen taloutta jne. Kaiken kaikkiaan koko kertomus on hyvin asianmukainen ja informatiivinen ja täyttää erinomaisesti paikkansa.

Yksityiskohtaisista kannanotoista voisin todeta, että pankkivaltuuston arvioissa hyvin perusteellisesti ja ansiokkaasti selvitellään euroalueen taloudellista kehitystä. Mutta se, mitä me kaipasimme valiokunnassa — ja tästä varmasti keskustelemme vielä jatkossakin — on se, että hyvin mielenkiintoista tietysti olisi ollut euroalueen taloudellisten näkymien ja katsausten lisäksi saada tietoja myös esimerkiksi naapurimaastamme Ruotsista, koska sen tilanne on erilainen, samoin kuin tietysti Isosta-Britanniasta. Olisimme saaneet oivallista vertailukohdetta. Uskon näin, että tämäkin asia jatkossa korjaantuu, eikä tämä ole millään tavalla mikään sellainen puute, joka olisi sillä tavalla kielteinen, että haittaisi asian käsittelyä. Toivon, että näihinkin asioihin vielä palaamme.

Eräs hyvin tärkeä asia, jota halusimme korostaa pankkivaltuuston mietinnössä ja myös omalta kannaltamme, on se, että pidimme erittäin hyvänä sitä, että Suomi on ollut aloitteellinen Ekp:n avoimuudenlaajentamisasiassa. Nythän kävi ilmi sekin, että Ekp:hän ei julkaise koko euroaluetta koskevaa talousennustetta, joka laaditaan siis kansallisten keskuspankkien ja Euroopan keskuspankin edustajista koostuvan rahapolitiikan komitean johdolla. Mielihyvin panimme merkille sen, että tässä on toimittu Suomen taholta hyvin aktiivisesti.

Kun Suomen Pankki ryhtyi kertomusvuonna julkistamaan Suomea koskevia kokonaistaloudellisia ennusteita, ennustaminen ja sen julkistaminen ovat osa Suomen Pankin pyrkimystä lisätä avoimuutta Ekpj:ssä sekä pankin toiminnan läpinäkyvyyttä. Erinomaista!

Halusimme kiinnittää huomiota siihen julkisuudessakin esillä olevaan asiaan, että kertomuksessa tuodaan esiin se, että taloudellisen tutkimuksen vahvistaminen on viime vuosina ollut yksi Suomen Pankin keskeisistä tavoitteista. Meidän mielestämme se on erittäin tärkeä asia, sillä oikein suunnattu korkeatasoinen ja kansainvälisesti tunnettu tutkimus on valiokunnan mielestä välttämätön edellytys sille, että Suomen Pankki voi osallistua vaikuttavasti ja rakentavasti Ekpj:n toimintaan. Tätä työtä ja sen arviointia pitää jatkaa.

Kaiken kaikkiaan valiokunta halusi korostaa ja tukea sitä toimintaa, että Suomen Pankilla on aktiivinen asenne Euroopan keskuspankin toimissa ja toimielimissä. Lähdemme siitä, että Suomen kaltaisen pienen maan on saatava tuoda kantansa esille rahapoliittisia toimenpiteitä arvioitaessa ja päätöksiä tehtäessä, erityisesti kun Suomen Pankin tehtävä on kansallisesti toteuttaa Ekp:ssä tehtyjä rahapoliittisia päätöksiä. Kaikki se toiminta, joka tähtää Ekp:n avoimuuden laa-

jentamiseen, on hyödyksi myös meidän omalle maallemme. Tässä annamme kaiken tukemme pankkivaltuutetuille ja tietysti koko Suomen Pankin toiminnalle.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

[2] **Ilkka Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luhtasen puheenvuoro oli erinomaisen valaiseva, kattava ja hyvä. Posket vain punastuvat siitä positiivisesta kommentoinnista, jota pankkivaltuuston toimintaan liittyen esitettiin. Se, että puheenvuoro oli hyvä, johtunee siitä, että valiokunnalla on hyvä puheenjohtaja.

Mitä tulee puheen sisältöön kaikkineen, niin kun ed. Luhtanen viittasi ajankohtaisiin katsauksiin tuoreeltaan annettuina, kieltämättä, puhemies, tämä on herkkä ja vaikea kysymys, ei kovin yksinkertainen, sillä pankkivaltuustossa olemme miettineet tämän kevään aikana sen tärkeän kysymyksen tuomista eduskuntaankin pohdittavaksi, onko euron ja dollarin keskinäissuhde sellainen, että sitä pitäisi arvioida jopa eduskuntatasolla. Emme kuitenkaan tähän kevätruuhkaan halunneet sitä tuoda, vaan jäimme katsomaan kesän ajaksi. Pankkivaltuusto tulee tässä asiassa, joka on tärkeä kysymys, herkin tuntoaistein seuraamaan tilanteen kehitystä ja tarvittaessa syksyllä palaamaan tähänkin kysymykseen, jos siltä näyttää.

Mitä tulee toiseen kysymykseen, Suomen tilanteen vertailuun euroalueen eri maihin, erityisesti euroalueen ulkopuolella oleviin maihin, tyyppiesimerkkinä Ruotsi tahi vaikkapa Iso-Britannia, siihen kysymykseen olisi aihetta paneutua myös jatkossa. Otan hyvinkin lukuun, mitä talousvaliokunnan puheenjohtaja toi esille. Se on tärkeä kysymys seurattavaksi. Saattaa olla myös eduskunnan kannalta ja vaikkapa valiokunnankin kannalta tärkeä asia seurattavaksi tutustumisenkin merkeissä.

Ed. T. Seppälä merkitään läsnä olevaksi.

---

[3] **Mikko Elo /sd:** Arvoisa puhemies! Kuten ed. Luhtanen totesi, omalla tavallaan tämä on historiallinen hetki, kun me käsittelemme talousvaliokunnan mietintöä, joka koskee eduskunnan pankkivaltuuston kertomusta viime vuodelta eli ensimmäiseltä vuodelta, jolloin Suomi oli mukana Euroopan raha- ja talousliitossa.

Mielestäni valiokunta on tehnyt ihan hyvää työtä. Voidaan tietysti pari kriittistä kysymystä esittää. Toivon, että valiokunnan puheenjohtaja voisi niihin ehkä vastata. Kun katsotaan asiantuntijoita, niin asiantuntijoina on kuultu vain kahta eli pankkivaltuuston puheenjohtaja Ilkka Kanervaa ja pääjohtaja Matti Vanhalaa. Tietysti varsinkin se toinen kriittinen kohta, johon tulen hetken kuluttua, olisi vaatinut varmasti enemmänkin perehtymistä, eli kysymys siitä, miten Suomen palkankorotukset vertaantuvat muihin Emu-maihin, mutta palaan siihen hetken kuluttua.

Mielestäni valiokunta on kiinnittänyt huomiota hyvin ajankohtaiseen asiaan eli euron kurssiin ja sen merkitykseen euroalueen taloudelle. Niin kuin me tiedämme, eri maissa erilaiset ihmiset, hyvin korkeassakin asemassa olevat ihmiset, esittävät erilaisia näkemyksiä siitä, pitäisikö meidän olla huolestuneita euron heikentymisestä dollariin nähden vai eikö meidän pitäisi olla. Itse asiassa mitään lopullista vastausta tähän kai ei ole olemassakaan. Varmasti euroalueen vientikilpailukyvyn kannalta on hyvä, että meillä on kilpailukykyinen, vaikkakin heikentynyt euro, kun taas toisaalta tuontihintojen nouseminen on omalta osaltaan kiihdyttämässä inflaatiota koko euroalueella, ei pelkästään Suomessa.

Puhemies! Viittaan kysymykseen, johon äsken tulin. Kun valiokunnan mietinnössä todetaan, että "inflaation kiihtyminen johtuu lähinnä tuontihintojen kohoamisesta ja viime tulokierroksella sovituista muita euromaita keskimääräistä korkeammista palkankorotuksista", niin ymmärrän, että kysymys on tämän vuoden palkankorotuksista.

Puhemies! Ainakin jo keskustelin pankkivaltuuston puheenjohtajan, ed. Ilkka Kanervan kanssa. Hän ei ole puuttunut tähän asiaan ollenkaan, ja nyt kysymykseni onkin valiokunnan puheenjohtajalle: oliko Suomen Pankin pääjohtaja Matti Vanhalalla jotakin sanottavaa tästä? Minulla on itselläni sellainen kuva, että tämä ei välttämättä kyllä pidä paikkaansa. Tämä on mielipide, ja jos se on sellainen, niin pidän vähän valitettavana, että se esitetään mielipiteenä, joka ei perustu tosiasioihin. Mutta ehkä sillä on valiokunnan sisällä jokin poliittinen tausta, josta en tiedä.

Nimittäin, puhemies, minulla on sellainen kuva, että Suomen keskimääräinen palkankorotus, 3,1 prosenttia, on keskimääräistä euroalueen luokkaa, korkeintaan sitä luokkaa. Siinä mielessä en tahdo uskoa tähän väitteeseen, joka tässä on esitetty. Eurooppalainen hyvin yleinen tapa laskea palkankorotusvara on se, että on inflaatio plus tuottavuus. Jos Suomessa vaikka viimeiset inflaatioluvut ovat 2,7 prosenttia vuositasolla ja jos tuottavuus olisi esimerkiksi 3 prosenttia — vähintään sitä se meillä nyt on ollut viime vuosina — niin sehän tarkoittaisi reilusti yli 5 prosentin palkankorotusvaraa. Monet sanovat sitten, että palkankorotusvara on pelkästään inflaatio ja siihen ei tuottavuutta pidä laskea. Ilmeisesti Suomessa on kuitenkin tämä ajattelu vallalla. Mutta niin kuin totesin, monissa Euroopan maissa keskustellaan siitä, että palkkoja voidaan nostaa saman verran kuin on tuottavuus plus inflaatio.

Mitä sitten tulee Suomen inflaatioon, niin tosiasiahan on se, että viimeisten tilastojen mukaan 1,1 prosenttia 2,7 prosentista tulee öljyn hinnan noususta, 0,4 prosenttia tulee asuntojen hinnan noususta, joten muille tuontihinnoille ei kovin paljon varaa jää. Ainakaan siinä tilastossa, jonka näin, palkankorotukselle ei osattu laskea minkäänlaista merkitystä inflaation kiihtymisen kannalta.

Mitä tulee, puhemies, vielä tähän asiasisältöön, euron kurssiin, niin ehkä muutama sana siitä. Niin kuin olemme havainneet, se näyttää olevan kysymys, jota kukaan ei pysty selittämään, minkä takia tällainen ilmiö on. Ensin euro heikentyy todella uhkaavasti 88 centtiin, ja nyt se on muutaman viime päivän aikana taas vahvistunut, ja nyt näyttää se vahvistuminenkin pysähtyvän. Ei tähän ole ilmeisesti mitään yksiselitteistä vastausta olemassa. Usein viitataan siihen, että Amerikan talous on dynaamisempi, siellä rakenteet ovat erilaisia ja muuta. Sekään ei näytä olevan kuitenkaan mikään lopullinen vastaus siihen.

Erityisesti tällä hetkellä näyttää siltä, että Amerikan talous on jonkin verran jäähtymässä ja eurooppalainen talouskasvu taas selvästi kiihtymässä. Toivottavasti nämä tosiasiat sitten omalta osaltaan vahvistavat euroa, jos me eurooppalaiset pidämme todella sitä tärkeänä. Me suomalaiset emme ole siihen tottuneet, mihin olen aikaisemminkin useassa puheenvuorossa viitannut. Sen sijaan saksalaiset esimerkiksi ovat erittäin pettyneitä euron jatkuvasti heikentyneeseen kurssiin. Mutta, puhemies, omalta osaltani olen täysin vakuuttunut siitä, että alentunut euron kurssi on myöskin ollut osaltaan vauhdittamassa koko EU-alueen talouskasvua.

Puhemies! Ihan lopuksi toteaisin sen, että usein nyt esimerkiksi lehdistössä viitataan siihen, että on eurooppalaisten johtavien poliitikkojen vika, että euro on heikentynyt. Aikaisemmin, kun asiaa lähetettiin valiokuntaan, totesin puheenvuorossani, että minun mielestäni aina pitäisi ensimmäisenä katsoa, kenelle keskeinen vastuu kuuluu. Minun mielestäni keskeinen vastuu on Euroopan keskuspankin johdolla, sen johtokunnalla, sen neuvostolla ja tietysti pääjohtajalla. Silloin jo viittasin markkinoiden reaktioon: kun Amerikan keskuspankin eli Fedin pääjohtaja Alan Greenspan puhuu, niin markkinat todella näyttävät kuuntelevan hyvin herkällä korvalla sitä. Johtuneeko tämä sitten siitä, ettei Euroopan keskuspankin pääjohtajaa kuunnella ihan samalla vakavuudella? Tällä hetkellä näyttää siltä, että kun Euroopan keskuspankin pääjohtaja vaihtuu ehkä parin vuoden sisällä ja hänen seuraajakseen mainittu Jean-Claude Trichet Ranskasta on joutunut vaikeuksiin, tälläkin saattaa olla oma merkityksensä esimerkiksi euron kurssin kannalta. Tosin euron kurssi heikkeni jo paljon ennen kuin Jean-Claude Trichet joutui tutkimuksiin Ranskassa. Mutta joka tapauksessa on aika erikoinen ilmiö se, että Euroopan keskuspankin pääjohtajan kausi ollaan jakamassa kahtia. Nyt ei tiedetä, kuka todellisuudessa tulee olemaan seuraava pääjohtaja, ja siitähän ei ole mitään mustaa valkoisella.

Puhemies! Ihan lopuksi vielä se, että meidän oma pieni kansantaloutemme on tietysti suhteellisen vähämerkityksellinen sen suhteen, mitä Euroopassa tapahtuu. Mutta, totta kai, meille suomalaisillehan on aina tärkeätä, mitä omassa maassa tapahtuu. Voidaan sanoa, että Suomihan kansantaloutena, jos sitä vertaa esimerkiksi Saksan Liittotasavaltaan, on ehkä eräisiin Saksan pienimmistä liittovaltioista verrattavissa. Kansantaloutemme tällainen ulottuvuus ja merkitys on niihin verrattavissa. Kyllähän tätä euroaluetta selvästi johtavat, niin kuin alusta alkaen on tiedetty, Saksa ja Ranska.

[4] **Leena Luhtanen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Laajemmasta asiantuntijoiden käyttämisestä: valiokunta pohti sitä. Teimme täysin tietoisen ratkaisun käyttää asiantuntijoina keskeisiä asiaan vaikuttavia tahoja sii-

tä syystä — äsken vähän yritin valaista sitä näkökohtaa — että jos olisimme kutsuneet asiantuntijoita arvioimaan pankkivaltuuston kertomusta vuodelta 99, taloudellinen tilanne on jo siinä määrin toinen, että olisimme saaneet näiltä asiantuntijoilta ikään kuin jälkikäteistietoutta. Silloin joutuu pohtimaan juuri sitä, onko se järkevää. Kaikki tiedämme jo tällä tietämällä, että tilanne on muuttunut, ja tuntuu siltä, että ei ole ihan kuitenkaan rationaalista todeta, että valtuutetut kertovat sitä, mutta tilanne on nyt jo tämä. Päädyimme tähän ratkaisuun ihan tietoisesti, mutta ilman muuta menettelytapoja voidaan kehitellä.

Inflaatioasiasta toteaisin sen, että lienee selvä, että inflaatio on Suomessa ollut euromaita korkeampi. Meillähän se on nyt tällä hetkellä noin 3,1, euroalueella keskimäärin 2. Euroalueen tavoite on 2 prosenttia. Eilen oli Talouselämä-lehdessä kuluttajahintaindeksin kehittämisestä juuri meidän kantojamme tukeva kaavio, ja tänä päivänä Tilastokeskus sattuu julkaisemaan uudet arvionsa inflaatiokehityksestä.

Kun edellinen puhuja viittasi palkankorotusasiaan, siinä tietysti olisi ehkä ollut aiheellista viitata perusteellisemmin lähteisiin, koska me joudumme käyttämään lähteitä näiden asioiden arvioinnissa, koska kaikki valiokunnan kannanotothan menevät otsikoiden alle. Halusimme osoittaa, että tilanne on siis muuttunut ja muuttuu nopeasti.

Puhemies: Vastauspuheenvuorot ovat siis minuutin mittaisia.

[5] **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitin samaan asiaan huomiota kuin ed. Luhtanen tässä asiantuntijakysymyksessä. Me kaikki taidamme tuntea vähän turhautuneisuutta, kun me käsittelemme tilintarkastuskertomusta: paksu pumakka, jossa on tehty valtavasti töitä, mutta me olemme yleensä, onko se nyt peräti puolitoista vuotta myöhässä. Ne ovat tärkeitä asioita, mutta on hiukan turhauttavaa vatvoa menneitä. Minusta tähän pätee vähän sama asia, ed. Elo, että jos Suomen Pankin kertomusta käydään jälkikäteen läpi, talouspoliittisen keskustelun virittäminen menneestä ei ehkä ole tämän talon ajan parasta mahdollista käyttöä.

[6] **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt on saman toistoa, mutta olen aivan samaa mieltä kuin kaksi edellä puhunutta, kun puhuttiin siitä, että tässä tilanteessa ei ole suorastaan mitään järkeä pohdiskella mennyttä. Talousvaliokunnan mietintö olisi voinut olla vieläkin niukkasanaisempi. Sen sijaan mielestäni on sillä tavalla, että kun käsitellään ensi vuoden talousarviota, siinä yhteydessä kannattaisi käydä tässä salissa silloin syyskuun alkupuolella oikein raju keskustelu subventiojärjestelmästä. Kun tällä hetkellä valtion velkaa on, sen arvo suhteessa siihen, kun sitä pitäisi maksaa pois, on aika ulaluokkaa noussut, ja toisaalta sitten devalvaation ansiosta ovat hyötyä saaneet vientiyritykset pilvin pimein, ja koko talouspoliittisesta konstellaatiosta. Se keskustelu alkaisi olla paikallaan, mutta ei missään nimessä tässä yhteydessä.

[7] **Jouko Skinnari /sd:** Arvoisa puhemies! Viime eduskunnan aikana tämä lainsäädäntö Suomen Pankin osalta luotiin, kun liityimme Euroopan keskuspankkijärjestelmään, ja silloin joka tapauksessa katsottiin, että markka on mennyt, ja jotkut väittivät, kuten talousvaliokunnan puheenjohtajakin totesi, että Suomen Pankista on tulossa Euroopan keskuspankkijärjestelmän haarakonttori, mikä ei pidä paikkansa. Suuria odotuksia asetettiin silloin eduskunnalle: miten eduskunta pystyy ottamaan osaa keskusteluun, ja mikä olisi se elin, joka olisi Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Emu-järjestelmän jonkinlainen kontrolli? Siinä oli esillä talousneuvosto ja sitten eduskunta ja erityisesti sen talousvaliokunta. Senaikainen eduskunta ja hallituskin valitsivat talousvaliokuntatien seuraamaan sitä, mitä Euroopan keskuspankkijärjestelmässä tapahtuu. Kuten talousvaliokunnan puheenjohtaja totesi, valiokunnalla on mahdollisuus koska tahansa kuulla ja tuoda eduskunnan käsittelyyn selvityksiä siitä, missä oikein ollaan.

Ongelmahan pankkiasioissa on se, että Suomen Pankissa on hyvin paljon resursseja käytettävissä, mutta on syytä epäillä, voiko Suomen Pankista asiantuntijana tulla mitään muuta kannanottoa kuin se kannanotto, joka on pääjohtajan johdolla todettu Suomen Pankin kannaksi. Sitten voidaan etsiä näitä muita. Mutta aika monella — muistan sen pankkikriisistä — on jollain tavoin oma lehmä ojassa, kun ruvetaan puhumaan näistä asioista. Missä tulee objektiivinen totuus?

Mutta käytän tämän puheenvuoron siinä tarkoituksessa, että voitaisiin kehittää tätä järjestelmää, koska ihan samalla tavoin kuin tärkeät asiat Suomen rahajärjestelmässä tapahtuivat, yhtä suurella porukalla oltiin eduskunnassa päättämässä siitä yhdellä nuijankopautuksella sitten loppujen lopuksi, että näin on sitten uuteen järjestelmään siirrytty. Niin paljon nämä asiat kiinnostavat. Kuitenkin, ed. Aittoniemi, 1 prosenttiyksikön korotus lainoissa merkitsee velkaisille kotitalouksille noin 2:ta miljardia markkaa eli melkein 1 prosentin palkankorotuksia, joten mistään pienistä asioista ei ole kysymys, vaan 2 miljardia on ihan sama kuin kaksi kertaa se tulevaisuuspaketti, josta hallituksessa kiisteltiin. (Ed. Aittoniemi: Aika potti!) Mutta kun Euroopan keskuspankki tekee päätöksen siitä, että korko nousee ja päästään 1 prosenttiyksikköön, silloin se on leikannut kotitalouksilta 2 miljardia markkaa, ilman että siitä eduskunnassa on käyty sen kummemmin mitään keskustelua. Tämä osoittaa sitä, kuinka monissa paikoissa näistä asioista päätetään.

Eurooppalaisessa uudessa järjestelmässä eräitten tietojen mukaan EU-alueelta käytettäisiin euroja noin 1 000 miljardia markkaa enemmän EU-alueitten ulkopuolisiin rahamarkkinoihin kuin käytetään EU:n omiin rahamarkkinoihin. Tämä on sellainen mielenkiintoinen asia, joka itseäni jäi kiinnostamaan, samaten sekin, miten Ruotsi on pystynyt Emu-maita paremmin hoitamaan oman talouspolitiikkansa. Sitä on koetettu täällä Suomessa pohtia. Yksi syy on se, että Ruotsi on päässyt kolmen A:n kerhoon, mutta jos sitä verrataan Saksaan, jonka korkotasoa Ruotsin korkotaso on alempi, niin Saksakin on siinä. Sekään ei voi olla selitys. Julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen on Suomella alempi kuin Ruotsilla. Yksi selitys on ehkä se, että euroalueella velkasuhde on korkeampi.

Kolmantena syynä Ruotsin menestymiseen on ainakin eräitten selvitysten mukaan Ruotsin valtiokonttorin ilmoitus ostaa markkinoilta pois Ruotsin valtion joukkolainoja. Yksi tärkeä tekijä on se, että Ruotsin kruunu on vahvistunut suhteessa euroon. Silloin, kun me liityimme Emu-järjestelmään, pidimme sitä erittäin hyvänä sen takia, että eurosta tulisi vahva. Ainakin omaksi pettymyksekseni tällaista ei ole tapahtunut. Sillä on tietysti omat etunsa. On helpompi viedä, kun euro on alempi kuin jos euro olisi korkea. Ne, joilla on dollaripohjaista kauppaa, puntapohjaista kauppaa, Ruotsin kruunu-pohjaista kauppaa, pystyvät tietysti saamaan tuotteistaan paremman hinnan. Eiväthän nämä voi sattumalta tapahtua.

Arvoisa puhemies! Nämä ovat isoja asioita, ja niihin käsiksi käyminen on aika hankalaa, koska Suomen eduskuntalaitos on rakennettu sillä tavoin, että se on enemmänkin tehty hallituksen johtamaa lainsäädäntötyötä varten. Eduskunnalla ei ole resursseja ainakaan asiantuntijoitten taholta laittaa hallituksen tai Euroopan keskuspankkijärjestelmän linjaa kyseenalaiseksi. Töitä kun on paljon, niin kuin esimerkiksi talousvaliokunnassa, on täysin selvää, että ei aikaa kerta kaikkiaan riitä. Kuten sanottu, näitten asioitten vaikeus on sitä luokkaa, että se, joka osaisi nämä ratkaista, olisi erittäin rikas, jos tekisi sitä rahasta.

Kyllä eduskunnan roolia tässä suhteessa pitää joka tapauksessa vahvistaa. Kun ottaa huomioon sen, kuinka merkittävällä innokkuudella Suomen Pankin pääjohtaja yrittää vaikuttaa Suomen hallituksen ja eduskunnan talouspolitiikkaan, meillä kyllä pitäisi olla mahdollisuus myös siihen, että tavalla tai toisella, miten talousvaliokunta sen parhaaksi näkee, näitä asioita tulisi kehittää ja saada tähän tempoa. En oikein usko, että budjettikeskustelun yhteydessä — vähän samaan tapaan kuin nyt itsekin joudun enemmänkin esitelmöimään kuin käymään keskustelua — koska asioita on budjetin yhteydessä paljon, voitaisiin käydä jäsentynyt keskustelu näistä asioista, jotka otin esille.

Mutta aivan samalla tavoin kuin suuri valiokunta aikoinaan luotiin Euroopan unionin asioita käsittelemään, samalla tavoin nyt talousvaliokunnalla on tehtävä luoda järjestelmä, jossa talousvaliokunnan jäsenet, mutta myös eduskunta tuntisi entistä enemmän, että näistä asioista täällä päätetään ja tietoja jaetaan tänne eikä niitä tarvitse lukea Taloussanomista tai Kauppalehdestä tai Pankkiyhdistyksen katsauksesta.

[8] **Antero Kekkonen /sd:** Rouva puhemies! Pari pientä hajahuomiota käsiteltävänä olevasta asiasta.

Talousvaliokunta sanoo mietinnössään, että pankkivaltuusto ei ole arvioinut euroalueen ulkopuolisten maiden, kuten Ruotsin ja Ison-Britannian, valuuttakurssien vaikutusta sisämarkkinoiden toimivuuteen, mitä valiokunta pitää puutteena. Kun siis valiokunta näin sanoo ja pitää sitä puutteena, näin pankkivaltuuston jäsenenä suo-

raan sanoen tästä mietinnöstä vasta tämän puutteen havaitsin. Minäkin pidän sitä puutteena. Se on kuitenkin olennainen kysymys ei vain tämän hetken talouspolitiikassa vaan myös rahapolitiikassa.

Tässäkin keskustelussa on useaankin kertaan viitattu euron ja dollarin suhteeseen, pankkivaltuuston puheenjohtaja Ilkka Kanerva siitä puhui, samoin ed. Elo hetki sitten aivan samoin kuin ed. Skinnari myöskin. Ed. Elo näki asian voittopuolisesti hyvänä, jos oikein ymmärsin, ed. Skinnari voittopuolisesti pahana, jos oikein ymmärsin. On ilmeisen totta se, että Yhdysvaltojen dollarin vahva asema on ollut seurausta Yhdysvaltojen talouspolitiikan voimakkaasta nousubuumista, joka nyt on kääntymässä, jos ei laskuun, niin ainakin tasaisempaan suuntaan, ja toisin päin, euron asema on ollut seurausta siitä, että Euroopan talousalueen talouksien heittely on ollut ehkä odotettua suurempaa ja kiihtyy nyt, mutta missä määrin huonon euron ansiosta, se on varmaan kysymys, johon ei kukaan pysty yksiselitteisesti vastaamaan.

Mutta näiden valuuttojen suhteisiin on toinenkin syy, jota Yhdysvaltain taloushistoria korostaa ihan ehkä tietoisestikin, ja se on se, että aina, kun Yhdysvalloissa on tulossa presidentinvaalit, dollarin arvo pysyy hyvin korkealla. Kun vaalit on käyty, dollarin arvo tulee alas. Eräät asiantuntijatahot sanovat, että juuri nyt on samoin. Eli dollarin ja euron suhteista puhuttaessa kannattaa pitää mielessä Yhdysvaltain presidentinvaalit, ja niiden jälkeen on aivan mahdollista, että dollarin ja euron suhde on aivan erilainen kuin tällä hetkellä. Olen taipuvainen uskomaan tähän ajatteluun. Tätä todellakin Yhdysvaltain parin viime vuosikymmenen taloushistoria kyllä on todistamassa.

Ed. Elo on useastikin puhunut Alan Greenspanista, Fedin pääjohtajasta, kahdeksissakymmenissä olevasta legendaarisesta talousmiehestä. Ed. Elo tänäänkin sanoi sen, että aina kun Greenspan puhuu, tapahtuu jotakin. En tiedä, onko se tämä peridemokraattinen mielenlaatu, joka hiukan panee kavahtamaan tällaista ajattelutapaa, siis sillä tavalla, että se olisi jotenkin hyvä seikka. Minusta on vähän arveluttavaa, jos jonkun Greenspanin puheet heiluttelisivat maailmantaloutta.

Sitten aivan toisin päin. Kun ed. Mikko Elo puhuu Ekp:n pääjohtaja Duisenbergista ja antaa ymmärtää, että hänen puheillaan nyt ei ole niin väliä, niin ei sitäkään hyvänä asiana sinänsä pidä pitää, mutta en näe kansainvälisen talouden kannalta vain hyvänä asiana sitä, että siellä on talouspapisto, joka ei koskaan vaihdu, ja sitten siellä on vaihtuvampi laji, josta ikään kuin seuraisi talouksiin kielteisiä vaikutuksia. Minusta asioita ei pidä näin yksilöidä, enkä usko, että ed. Elo kaan sitä varsinaisesti tekee. Mutta hän on muutaman kerran asettanut rinnakkain nämä kaksi pääjohtajaa, Greenspanin ja Duisenbergin. Minä olisin sitä ajattelua vastaan todella hiukan protestoimassa, että henkilöt henkilöinä voisivat tai edes saisivat olla maailmantalouksien vaikuttajina niin merkittäviä.

Tästä tullaan kyllä sitten valvontaan ja siihen valvontaan, jota mekin täällä omalta osaltamme olemme harjoittamassa. Mitä ne valvonnan välineet voisivat olla? Kyllä kai se on se Suomen aloitteellisuus, joka on ollut juuri sitä, että Ekp tulisi avoimemmaksi, että sen avoimuus laajentuisi. En siis tarkoittanut, että Suomen aloitteellisuus olisi ollut maailman talouspolitiikan, rahapolitiikan suuri tekijä, mutta Suomi on oivaltanut tässä jotain aika olennaista, kun se on painottanut avoimuuden lisäämistä.

Ekp ei ole julkistanut koko euroaluetta koskevaa talousennustetta, joka laaditaan kansallisten keskuspankkien ja Ekp:n edustajista koostuvan rahapolitiikan komitean johdolla. Olisi ihan säädyllistä, että sellainen tehtäisiin. Kyllä siihen työhön kansallisten pankkien on voitava osallistua ihan täysipainoisesti ja täysimääräisesti, sillä kyllä rahapolitiikan käytännön toimeenpano kansallisesti on edelleenkin kansallisten keskuspankkien tehtävä.

Tätä problematiikkaa käsitellään nyt, mutta arvaan, että se tulee, arvoisa rouva puhemies, käsittelyyn lomien jälkeen myös sen seikan takia, että Suomen Pankissa tulee eläkkeelle lähdön takia henkilöjärjestelyjä. Kyllä kuvittelen niin, että keskusteluissa, joita näiden henkilöjärjestelyjen ympärillä käydään, ei voida sivuuttaa Suomen Pankin roolia, ei myöskään sitä roolia, joka on Suomen Pankin johtokunnalla. Missä määrin se on vain raha-asiantuntemusta ja missä määrin se on myös yhteiskunnallista ymmärrystä? Kuvittelisin, että tämä keskustelu on meillä edessämme silloin, kun näitä henkilöratkaisuja tehdään. Minusta olisi hyvä, että niiden yhteydessä Suomen Pankin asemaa kaikkinensa käsiteltäisiin, sen roolia, koska valinnat, joita Suomen Pankkiin tehdään, ovat tärkeitä viestejä myöskin siitä, mi-

ten Suomen Pankkiin suomalaisessa yhteiskunnassa suhtaudutaan. Tässä suhteessa mahdollisimman vakava suhtautuminen lienee ainoa mahdollisuus, koska se avoimuuspolitiikka, jota Suomesta Ekp:hen haetaan, edellyttää myöskin erittäin korkeata tieto- ja taitotasoa pankkipolitiikassa Suomessa.

9 **Mika Lintilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan korostaa Suomen Pankin aloitteellisuutta Ekp:n avoimuudessa ja sen lisäämisessä. Suomen Pankin aloittama Suomen talouden ennusteitten julkaiseminen on erittäin hyvä avaus. Toivoisin hartaasti, että myös Ekp tulisi antamaan talousennusteita, jolloinka voitaisiin seurata myös sitä, toimiiko Ekp niitten näkymien mukaan, jotka heillä on.

Yhteys Ekp:n ja eduskunnan välillä on hyvin tärkeä. Kiitos Suomen Pankin Matti Vanhalan, ainakin talousvaliokunnan suuntaan se on toiminut erittäin hyvin ja olemme saaneet nauttia Suomen Pankin hyvin seikkaperäisiä selvityksiä taloudellisesta tilanteesta.

Euron vaikutuksesta ja euron tämänhetkisestä tilanteesta voisi lyhyesti todeta sen, että heikon euron vaikutus on kuitenkin varsin rajallinen ja vaihtelut varsin normaaleja. Keskimääräisesti valuutta tulee todennäköisesti olemaan vahvin. Uskon, että on helpompi elää laajalla alueella olevan valuutan heilahtelujen kanssa kuin aiempien pienellä alueella olevien valuuttojen.

10 **Esko Helle /vas:** Arvoisa puhemies! Kun täällä aikanaan käsiteltiin Suomen Pankkia koskevan lainsäädännön muuttamista, siinä yhteydessä pankin taholta korostettiin hyvin voimakkaasti, että pankin tulee olla riippumaton ja että pankille ei saa antaa ohjeita tai että sen ei tarvitse ottaa ohjeita mistään muualta. Siinä yhteydessä oli kuitenkin erittäin hyvä, että eduskuntakytkentä tuli edes näin voimakkaaksi. Olen mielenkiinnolla seurannut näitä puheenvuoroja juuri siinä mielessä, että tässä haetaan myös uusia tapoja käsitellä tämän tapaisia kysymyksiä myös tässä instanssissa ja tässä salissa.

Muistutan vielä siitä, että jopa pankkivaltuuston rooli asetettiin tuolloin kyseenalaiseksi. Perustelu oli lähinnä se, että siihen kuuluu kansanedustajia, mikä oli sinänsä aika uskomaton kuvio. Sen sijaan Suomen Pankin johto näköjään voi ja haluaa osallistua poliittiseen keskusteluun, ja minä sen heille suon, mutta myös meillä pitää olla oikeus ja mahdollisuus esittää näkemyksiä Suomen Pankin tai Euroopan keskuspankin toiminnasta myös sillä uhalla, että ne vähäiset kantamme saattavat vaikuttaa asioihin jossain määrin jopa negatiivisesti. Mutta demokraattinen yhteiskunta ei voi toimia, ellei tällaista keskustelua ole ja ellei sitä sallita.

11 **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tässä keskustelussa on tullut erittäin hyvin esille se, että me tarvitsemme vuoropuhelua. Olemme saaneet tästä keskustelusta talousvaliokunnan näkökannalta katsottuna tukea niille ajatuksille — vaikka emme suoraan mietinnössä niitä toteakaan — joita olemme talousvaliokunnassa pitäneet tärkeinä ja halunneet kehitellä eteenpäin. Toisin sanoen esimerkiksi näin tulkitsen täällä käytävää keskustelua, yhteydenpitoa pitää olla, kun meillä vielä on käyttämättä se arsenaali, että pankkivaltuuston tulee antaa eduskunnalle tarvittaessa kertomuksia silloin, kun rahapolitiikan toteuttamisessa tai muussa pankin toiminnassa tapahtuu jotain merkittävää. Pidän tärkeänä, että otamme tämän käyttöömme, ja milloin tahansa, kun näitä tärkeitä asioita tapahtuu, voimme saada akuutin kertomuksen pankkivaltuustolta eduskuntaan käsiteltäväksi. Eräs sellainen aika voisi olla vaikka juuri ennen budjettia tai mikä vain ajankohtainen tilanne. Eli vuorovaikutus voi olla paljon hedelmällisempää, jos niin haluamme, eikä ole sidottu pelkästään vuosittaisiin kertomuksiin. Keskustelu antoi minusta hyvin paljon tukea talousvaliokunnassa esitetyille ajatuksille ja näkökohdille.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

12 **Jouko Skinnari /sd:** Arvoisa puhemies! Tämä ainakin omalta osaltani oli tarkoituskin. Ei ollut missään tapauksessa tarkoituksena se, että olisin arvostellut talousvaliokuntaa ja erityisesti sen aktiivista puheenjohtajaa, joka on paikalla päinvastoin kuin pankkivaltuuston puheenjohtaja, jolla ei ollut tähän tilaisuutta, koska tietysti näitä kertomuksia on aika usein käsittelyssä.

Se, mikä on eduskunnan näkökulma, on se, että meillä virkamiehistössä pitäisi olla talouspo-

liittista asiantuntemusta. Se koskee ei ainoastaan Suomen Pankkia, se koskee talouspolitiikkaa, kansainvälistä rahapolitiikkaa, työllisyyttä. Nyt me olemme täysin hallituksen virkamiesten armoilla, eikä se ole hallituspuolueittenkaan näkökulmasta aina ihan hyvä asia. 80-luvun lopussahan, kun pankkikriisi alkoi kehittyä, oli vaatimuksena se, että poliitikot pois pankkipolitiikasta, koska nyt tarvitsee tehdä päätöksiä monta kertaa päivässä. Ja näin poliitikot poistuivat ja lopputulos oli tämän vuosisadan pahin kriisi. Loppupelissä me otimme kaiken vastuun näitten niin sanottujen asiantuntijoitten laskuista. Niitähän on vielä maksamatta noin 50 miljardia markkaa korkoineen.

Minusta ed. Kekkonen toi hyvin esille USA:n presidentinvaalien merkityksen. Itsekin kun olin siellä viime syksynä, tämä asia oli esillä. USA:ssahan näillä valuuttaostoilla tuetaan dollaria. Mikä on sen todellinen arvo, se jossain vaiheessa käy ilmi, kun ostoihin ei enää ole pankista otetuilla lainoilla varaa.

[13] **Olli Nepponen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Skinnarin lausuntoon, että poliitikot pelastivat tilanteen eivätkä he ole lainkaan syyllisiä niihin ongelmiin, jotka meille aiheutuivat: Peruslähtökohtahan oli kansainvälinen lama, ja kyllä ne talouspoliittiset päätökset, jotka syntyivät, syntyivät pitkälti poliittisissa toimielimissä, joten ei ole syytä pistää päätä pensaaseen ja sanoa, että vastuu oli pankkimiehillä. Kyllä yhteisestä asiasta oli kysymys, ja yhteisesti on varmasti myöskin tehty huonoja päätöksiä, joskin hyviäkin.

[14] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Heti tähän ed. Nepposelle. Luulen, että ed. Skinnari tarkoitti enemmänkin ehkä sitä, että kun oli muotia sanoa, että poliitikot pois, yhteiskunnallinen ilmapiiri karkotti poliitikot pois. Kun kaikki kävi niin kuin kävi, näitä kurjia poliitikkoja tarvittiin kuitenkin pelastamaan tältä katastrofilta. Me istuimme tässä salissa, ed. Skinnarin kanssa — ed. Nepponen ei silloin ollut täällä, mutta me istuimme täällä lukemattomia vuorokausia pankkitukiratkaisujen kanssa, ja se on, uskokaa minua, ed. Nepponen — yksi niitä tuskallisimpia prosesseja, missä minä tässä talossa olen ollut, ja sitä on riittänyt vuodesta 87. Mutta kyllä ed. Nepposen kanssa siinä olen tietenkin samaa mieltä, että olisihan aivan vastuutonta sanoa, että poliitikot ovat puhtaita pulmusia. Ei varmasti, kyllä me muistamme ne vaalitaistelut, jotka edelsivät tätä katastrofia, ja luulen, että aika moni haluaisi kaikki puheenvuoronsa pois paitsi muiden niin omasta muististaan, joita silloin on tullut pidetyksi.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä tähän loppuun, panin ilolla merkille ed. Helteen puheenvuoron, kun hän sanoi sanatarkasti: "Suomen Pankin johto näköjään voi ja haluaa osallistua poliittiseen keskusteluun". Sitten hän sanoi, että hänellä ei ole mitään sitä vastaan. Minusta se oli tärkeätä kuulla ennen kaikkea sen takia, että minä muistelisin, että aina silloin tällöin vasemmistoliiton piiristä on tullut puheenvuoroja, joissa on katsottu, että Suomen Pankin johdon ei pidä puuttua talouspoliittiseen keskusteluun, ei ainakaan sillä tavalla kuin he ovat puuttuneet.

[15] **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Takavuosina puhuttiin 80-luvun loppupuolella ennen varsinaista pankkikriisiä, se oli päivän slogaani, että verotus kevenee, ja varmaan niitäkään puheenvuoroja ei haluttaisi enää käyttää siinä tilanteessa. Kuitenkin pankkivaltuuston kertomuksesta totean, että pankkivaltuutetut ovat tehneet osaltaan hyvää työtä arvioidessaan omaa työtään ja myös Suomen Pankkia.

Se, mitä jäi kaipaamaan, oli vieläkin laajaalaisempi arviointi euroalueesta ja koko unionin alueesta sillä tavalla, että kun meillä ovat Ruotsi ja Englanti merkittäviä maita, unionin jäseniä, mutta ovat kuitenkin ulkona yhteisestä valuutasta, niin millä tavalla se vaikuttaa euroalueen toimintaan. Toivottavasti tästä saadaan seuraavaksi arviot.

Myös tämä Suomen Pankin uusi rooli arvioida suomalaisen talouden kehitystä on ihan perusteltua, ja toivottavasti sieltä tulee myös selkeitä viestejä korjausehdotuksista ja se tekee omia korjausehdotuksiaan myös Euroopan keskuspankin tasolle. Se, mitä on syytä edellyttää suomalaisten toimiessa Euroopan keskuspankissa, on avoimuus, ja eihän nimenomaan salailu — esimerkiksi 30 vuoden kielletyt ja salatut asiakirjat — voi olla tästä maailmasta. Siellä on paljon tehtävää, mutta ihan hyvään suuntaan ollaan menossa.

[16] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Mistähän asiakirjoista ed. Salo puhui? Minulta meni vähän ohi, ehkä kuuntelin huonosti,

mutta ehkä ed. Salokin kuunteli huonosti alkukeskustelua. Täällä on kyllä tullut esille, että pankkivaltuusto ei ole arvioinut euroalueen ulkopuolisten maiden, kuten Ruotsin ja Ison-Britannian, valuuttakurssien vaikutusta sisämarkkinoiden toimivuuteen. Kyllä se tässä keskustelussa on esiin tullut, ja olen ymmärtänyt, että myös pankkivaltuuston jäsenkunnassa on ollut harrastusta ajatella samalla tavoin kuin valiokunta ja ed. Salo. Minäkin pidän sitä puutteena, tulkoon sanotuksi toiseen kertaan.

Keskustelu päättyy.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys siemenkauppalaiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 45/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 7/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

[1] **Katri Komi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys siemenkauppalaiksi ja maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö siitä. Olisin vielä halunnut korostaa sitä, että maatalousyrittäjän, viljelijän, kannalta, hänen oikeusturvansa ja taloudellisen toimintansa edellytysten turvaamisen kannalta, on äärimmäisen tärkeätä säilyttää siemenkauppaan liittyvä ankara vastuu. Tämä vielä korostuu avomaan vihannesten siementen kohdalla. Maahantuojan kannalta on tietenkin tärkeätä, että Suomi toimii siten, että siemenkaupan vastuukysymyksiä koskevat ongelmat pyritään ratkaisemaan myös EU-tasolla. Vihannesten siemenethän tulevat yleensä valmiiksi pakattuina Suomeen.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön sisältyvät kaksi lausumaehdotusta hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi taimiaineistolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 44/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 8/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi potilasvahinkolain 10 a ja 11 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 54/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 33/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 17/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 10) asia.

11) Hallituksen esitys laiksi maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 66/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 8/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys eduskunnan suostumuksen antamisesta Sonera Oyj:n osakkeista luopumiseksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 47/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 12/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 26/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys vuoden 2000 lisätalousarvioksi; Hallituksen esitys vuoden 2000 lisätalousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 59/2000 vp) täydentämisestä

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 59, 71/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 13/2000 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 1—21/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi tiistaina kello 10, kyselytunti tänään kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 12.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen